

Sjøkrigsskolen

Bacheloroppgave

En eksplorerende studie av vertslandsstøtte

«Hvordan praktiseres vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret?»

av

Ali Seena Jamali og Markus Elias Eliassen

Levert som en del av kravet til graden:

BACHELOR I MILITÆRE STUDIER MED FORDYPNING I LEDELSE - MILITÆR LOGISTIKK

Innlevert: 4. juni 2021

Antall ord: 15000

Godkjent for offentlig publisering

Publiseringsavtale

En avtale om elektronisk publisering av bachelor/prosjektoppgave

Kadettenene har opphavsrett til oppgaven, inkludert rettighetene til å publisere den.

Alle oppgaver som oppfyller kravene til publisering vil bli registrert og publisert i Bibsys Brage når kadettenene har godkjent publisering.

Opgaver som er graderte eller begrenset av en inngått avtale vil ikke bli publisert.

Vi gir herved Sjøkrigsskolen rett til å gjøre denne oppgaven tilgjengelig elektronisk, gratis og uten kostnader	☒	☐
	Ja	Nei
Finnes det en avtale om forsinket eller kun intern publisering? (Utfyllende opplysninger må fylles ut)	☐	☒
	Ja	Nei
Hvis ja: kan oppgaven publiseres elektronisk når embargoperioden utløper?	☐	☐
	Ja	Nei

Plagiaterklæring

Vi erklærer herved at oppgaven er mitt eget arbeid og med bruk av riktig kildehenvisning. Vi har ikke nyttet annen hjelp enn det som er beskrevet i oppgaven.

Vi er klar over at brudd på dette vil føre til avvisning av oppgaven.

Dato: 04 – 06- 2021

Ali Seena Jamali og Markus Elias Eliassen

Kadett navn

Ali Seena Jamali
Markus Eliassen

Kadett, signatur

Forord

Dette er en studie levert som en del av kravet til bachelor i militære studier med fordypning i ledelse - militær logistikk. Oppgaven er skrevet av Ali Seena Jamali og Markus Elias Eliassen og omhandler implementeringen av vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret. I forkant av oppgaven hadde vi lite kjennskap til temaet, men i løpet av to de månedene vi gjennomførte studien på, fikk vi bedre kjennskap til temaet og kompleksiteten av den. Vår antakelse er at studien leses av mennesker med særskilt interesse for utviklingen av vertslandsstøtte. Videre ønsker vi å gi økt forståelse for kompleksiteten av vertslandsstøtte, og gi innspill til videre utviklingen av vertslandsstøtte. I dette forordet retter vi også en stor takk til alle som har bidratt, i form av diskusjoner, korrekturlesning og motivasjon. Spesielt retter vi en stor takk til KK Otteraaen ved SKSK, LOG-seksjonen og KK Staurset ved FOH, J4-HNS.

Bergen, Sjøkrigsskolen, 04-06-2021

(Signatur)

Ali Seena Jamali

Markus Eliassen

Sammendrag

Denne studien besvarer følgende problemstilling; «*Hvordan praktiseres vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret?*». Problemstillingen og studien er eksploderende og har som hensikt å gi et overblikk over, og bedre kjennskapet til temaet vertslandsstøtte. Grunnen til at vi har valgt å undersøke vertslandsstøtte, er fordi økt alliert aktivitet i Norge, som Forsvaret må legge til rette for, gjør fagfeltet dagsaktuelt og ettertraktet. Et annet ønske med studien har vært å utforske hvordan et konsept blir tatt imot av en driftsenhet i Forsvaret og eventuelt implementert.

Kvalitativ abduktiv metode, med individuelle dybdeintervju ble brukt for å hente inn data. Respondentene i studien består av ulike yrkesoffiserer i Forsvaret, som alle er, har eller har hatt enten en direkte eller indirekte tilknytning til vertslandsstøtte i Sjøforsvaret. Studiens analyse benytter seg av en innholdsanalyse, der hensikten har vært å finne likheter og forskjeller fra én kontekst til en annen.

Analysen resulterte i flere interessante funn tilknyttet implementeringen og utøvelsen av vertslandsstøtte i Sjøforsvaret. Flere av respondentene har pekt på utfordringer tilknyttet implikasjonene av det økte behovet for vertslandsstøtte. Utfordringene handler om ressurser, strukturering av Sjøforsvaret og beredskap. Til tross for disse utfordringene mener vi at Sjøforsvaret har klart å forankre vertslandsstøttekonseptet i planverket, og at de klarer å levere behovene til allierte slik vertslandsstøttekonseptet skisserer. Bruken av konseptet, kjennskap til det og operasjonalisering har vært tre faktorer som har spilt en viktig rolle i forankringen av konseptet. Det som derimot ser ut til å kunne bli mer utfordrende for Sjøforsvaret, er å levere på samme nivå når operasjoner, konflikter eller lignende sikkerhetspolitiske situasjoner blir mer komplekse.

Konklusjonen er dermed at Sjøforsvaret evner å levere vertslandsstøtte i henhold til konseptet, til tross for de ulike utfordringene de opplever. Denne konklusjonen gjelder kun i fredstid, da leveringen av vertslandsstøtte i hele det sikkerhetspolitiske spekteret er fragilt på grunn av ressursmangel, og ugunstig strukturering av personell.

Innhold

Figurer	1
Tabeller	2
Nomenklatur	3
1 Innledning	6
1.1 Historisk bakteppe	6
1.2 Bakgrunn for oppgaven.....	7
1.3 Problemformulering.....	8
1.4 Avgrensninger.....	10
1.5 Struktur	10
2 Teori	12
2.1 Totalforsvaret, beredskap og NATO.....	12
2.2 Hva er vertslandsstøtte?	13
2.3 Vertslandsstøttekonseptets plassering i hierarkiet	16
2.4 Sjøforsvaret	17
2.4.1 Oppdraget til Sjøforsvaret.....	18
2.4.2 Karakteristika	18
2.5 Analyseverktøy	19
2.5.1 Forsvarets resultatkjede	19
2.5.2 Interessentmodellen	20
3 Metode	22
3.1 Metodevalg	22
3.2 Forskningsdesign	22
3.2.1 Dokumentanalyse.....	24
3.3 Datainnsamling	24
3.3.1 Valg av respondenter	24
3.3.2 Intervjuets struktur	26
3.3.3 Gjennomføring av intervjuer.....	27
3.4 Dataanalyse	28
3.4.1 Transkripsjon	28
3.4.2 Koding av data	29
3.5 Forskningskvalitet.....	30
3.5.1 Gyldighet.....	31

3.5.2	Pålitelighet	32
3.6	Oppsummering av metode	33
4	Resultater og analyse	35
4.1	Praktiseringen av vertslandsstøttekonseptet	35
4.2	Suksessfaktorer	36
4.2.1	Kjennskap	37
4.2.2	Operasjonalisering	37
4.2.3	Bruk av konseptet	38
4.3	Utfordringer	39
4.3.1	Struktur	39
4.3.2	Personellmangel	40
4.3.3	Materiellmangel	41
4.4	Beredskap	42
5	Drøfting	43
5.1	Suksessfaktorer	43
5.2	Beredskap	45
5.3	Resultatkjeden i Sjøforsvaret	47
5.4	Interessentmodellen	48
5.5	Konklusjon og oppsummering	50
6	Avslutning	51
6.1	Oppgavens begrensninger	51
6.2	Videre forskning	52
6.3	Oppsummering	52
7	Kildeliste	54
7.1	Tilgjengelige kilder	54
7.2	Utilgjengelige kilder	56
8	Vedlegg A- informasjonsskriv	57
9	Vedlegg B- Intervjuguide	61

Figurer

Figur 1: Overordnet problemformulering.....	10
Figur 2: De tre pilarene til å levere vertslanstøtte.....	14
Figur 3: De ulike fasene i vertslanstøtte.....	14
Figur 4: De ulike kommandonivåene med fokus på vertslanstøttekonseptet.....	17
Figur 5: Forsvarets resultatkjede.....	19
Figur 6: Interessentmodellen for Sjøforsvaret i lys av vertslanstøtte.....	20
Figur 7: Overordnet forskningsdesign.....	23
Figur 8: Eksempel på transkribering av lydfil.....	29
Figur 9: Innledende analyse og koding av intervju.....	29
Figur 10: Eksempel på kategorien ressurs med alle underkategorier.....	30
Figur 11: Viser forholdet mellom økt kompleksitet og ressursbruk.....	36
Figur 11: Suksessfaktorer med grønne indikatorer.....	39

Tabeller

Tabell 1: Oversikt over de ulike respondentene.....	25
Tabell 2: Oppsummering av metodiske valg.....	34
Tabell 3: Sammenligning av funnene.....	44

Nomenklatur

Forkortelser	Betydning	Kort forklart
AJP	Allied Joint Doctrine	NATO doktriner
APOD	Aerial Port of Debarkation	Flyplass
CR22	Cold Respons 2022	Norskledet vinterøvelse som gjennomføres med allierte og partnernasjoner. Blir holdt annet hvert år.
DIF	Driftsenhet	Driftsenhet i Forsvaret
D-RMSD	Disengagement, Rearward Movement Staging and Dispatch	Redeployeringen av allierte styrker
EBA	Eiendom, bygg, anlegg	-
FFI	Forsvarets forskningsinstitutt	Forskningsinstitutt underlagt Forsvarsdepartementet
FFOD	Forsvarets fellesoperative doktrine	Retningsgivende for hele spekteret av militære operasjoner, i alle forsvarsgrener og på alle kommandonivå.
FLO	Forsvarets Logistikk Organisasjon	Leverer logistiktjenester til Forsvaret.
FMR	Fagmilitært råd	Forsvarssjefens anbefaling til langtidsplanen
FOH	Forsvarets operative hovedkvarter	Har ansvaret for å samordne og lede alle internasjonale og nasjonale militære operasjoner.
FP	Force Protection	Beskytte eget personell, materiell og EBA
FSJ	Forsvarssjefen	Forsvarets øverste sjef

FST	Forsvarsstaben	Planlegger, styrer og følger opp hele virksomheten til Forsvaret.
HNS	Host nation support	Vertslandstøtte, både sivil og militær støtte
HU	Host unit	Enheten som har overordnet ansvar i en vertslandstøtteoperasjon.
HV	Heimevernet	-
IKT	Informasjons- og kommunikasjons-teknologi	Omfatter teknologi for innsamling, lagring, behandling, overføring og presentasjon av informasjon.
JLSG	Joint Logistics Support Group	Ansvaret for å koordinere vertslandstøtteoperasjoner på tvers av nasjoner
K2	Kommando og kontroll	Ledelsebegreper som særlig benyttes i operativ sammenheng
KNM	Kongelig Norske Marine	-
MLK	Marinens Logistikkommando	Marinens logistikkelement
MOU	Memorandum of Understanding	Juridisk bindende avtale mellom vertsland og avsenderland/NATO.
NATO	North Atlantic Treaty Organization	Militærallianse med 30 land i Europa og Nord-Amerika
NK	Nestkommanderende	Nummer to i en rangordning
NLOGS	Nasjonalt logistikkoperasjonssenter	Fører taktisk kommando over fellesoperative logistikkressurser.

NSS	Nasjonalt Sjøoperasjonssenter	Leder Sjøforsvarets operative virksomhet
RAM	Rolle, ansvar, myndighet	-
RLL Vest	Regional logistikkledelse Vest	Regionale logistikkledelsen med ansvarsområde vestland.
RPOD	Rail Port of Debarkation	Togstasjon
RSOM&I	Reception, Staging, Onward Moment, Integration	Mottaksfasen av allierte styrker
SJO	Sjef Operasjoner	Sjøforsvarets sjef operasjoner
SOR	Statement of Requirements	Forhåndsinnmeldte logistikkbehov
SPOD	Sea Port of Debarkation	En havn/kaianlegg hvor styrkene går i land fra et fartøy.
SST	Sjøforsvarsstaben	Leder Sjøforsvarets administrative virksomhet
TRJE18	Trident Juncture 2018	NATO-ledet militærøvelse som ble arrangert i Norge i 2018
USMC	United States Marine Corps	Amerikanernes nest minste av USAs fem forsvarsgrener
USN	United States Navy	USA marine
VSK	Vertlandstøttekonseptet	Konsept som beskriver hvordan de forskjellige aktørene skal gjennomføre sine deler av en vertlandstøtteoperasjon.

1 Innledning

I dette kapittelet introduseres det historiske bakteppet og problemformulering til oppgaven. Oppgaven handler om praktiseringen vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret, men det historiske bakteppet danner et helhetlig bilde og presiserer viktigheten av vertslandsstøtte.

1.1 Historisk bakteppe

I 2014 våknet Europa til en sjokkerende virkelighet; det var krig i Ukraina. Flere tiår med relativt stabile forhold på det europeiske kontinentet ble brutalt endret da annekteringen av Krimhalvøya var et faktum i mars 2014 (Strand, 2015, s.256). Annekteringen av Krimhalvøya førte til en drastisk endring i sikkerhetspolitikken nasjonalt og internasjonalt. Selve militæroperasjonen på Krim ble gjennomført av soldater uten distinksjoner og identifikasjoner (Strand, 2015, s.262), men etter hvert strømmet det inn flere og flere russiske soldater som skulle bidra med å stabilisere situasjonen (Elster, 2014). Etter den formelle annekteringen kom, viste Putin at Russland både har vilje og evne til å kunne gjennomføre militæroperasjoner på det europeiske kontinent.

Norge, som medlemsland i NATO, har siden tidlig 2000-tallet deltatt i internasjonale stabiliseringsoperasjoner i Midtøsten (Norheim-Martinsen, 2019, s.45). Etter annekteringen av Krim ble det satt et større søkelys på trusselen Russland utgjør. Dette er naturlig da Norges sikkerhetspolitikk påvirkes av omverdenen, og et trusselbilde som stadig er i endring. I etterretnings-tjenestens årlige rapport, Fokus 2021, kan vi lese om en økende satsing på Nordflåten og større russisk interesse for Nord-områdene (Etterretningstjenesten, 2021, s.46). Trusselen fra Russland og det usikre trusselbildet har ført til at Forsvaret har gjort en rekke tiltak for å kunne bli bedre rustet mot en stadig mer usikker verden. Så tidlig som i 2008 fremmet Norge nærområdeinitiativet i NATO, som var med å påvirke NATO til å fokusere mer på eget territorium (Utenriksdepartementet, 2008, s.96). Med dette initiativet som grunnlag, ble det økt søkelys på alliert samarbeid i alliansens territorium, noe som bidro til å styrke NATOs relevans og aktualitet.

Støtte fra NATO er avgjørende for Norges evne til å håndtere de mest utfordrende scenarioene, noe som betyr at artikkel V er en klar forutsetning for planleggingen av forsvaret av Norge. Til tross for økt alliert samarbeid og større avhengighet av NATO, må Norge kunne ta større ansvar for egne nærområder (Forsvarsdepartementet, 2021, s.11). Langtidsplanen i 2021 setter igjen søkelyset mot alliert samarbeid og økt fokus på det nye totalforsvaret (Forsvarsdepartementet,

2021, s.11). «Kjernen i totalforsvarets virksomhet- å mobilisere sivile ressurser til militær kamp og sivil beskyttelse på norsk jord- er den samme» (Håkenstad, 2019, s.40). Sitatet er hentet fra boken *Det nye totalforsvaret* og beskriver kjernen i totalforsvarskonseptet. Totalforsvaret er altså fellesbetegnelsen på hele samfunnets evne til å håndtere ulike kriser gjennom hele konfliktspekteret (DSB, 2018). Under storøvelsen Trident Juncture 2018 (TRJE18) fikk deler av totalforsvaret testet seg.

For å kunne gjennomføre øvelser av slikt omfang og størrelse kreves det god planlegging og et logistisk system som kan understøtte operasjonen. TRJE18 kan ses på som en logistisk operasjon som testet Forsvarets evne til å gjennomføre vertslandsstøtteoperasjoner (Birkemoe, 2018, s.49). Forsvarets forskningsinstitusjon (FFI) gjennomførte høst 2018 en analyse av logistikk-systemet til Forsvaret. Rapporten konkludere med at TRJE18 viste at Forsvaret evner å løse vertslandsstøtteoperasjoner på en svært god måte, og at leveringsevnen til Forsvaret er høy gjennom hele øvelsen (Birkemoe, 2018, s. 49). Til tross for gode tilbakemeldinger etter øvelsen, er det fortsatt forbedringspotensialer for vertslandsstøtteoperasjoner (Birkemoe, 2018). En mer krevende sikkerhetspolitisk situasjon har ført til at varslingstiden potensielt har blitt svært kort. Dette stiller strenge krav til Forsvarets evne til å håndtere alliert mottak i rammen av totalforsvaret. For å sikre troverdig avskrekkende effekt mot potensielle trusler, må alliert øvelse gjennomføres på en tilfredsstillende og effektiv måte.

1.2 Bakgrunn for oppgaven

Vertslandsstøtteoperasjoner er et særdeles dagsaktuelt fenomen som påvirker hele Forsvaret og er et kritisk faktum for å kunne gjennomføre troverdig alliert mottak (FOH, VSK, s. 1). FFI rapporten fra 2018 er et utgangspunkt for denne oppgaven. Siden rapporten ble skrevet, har det nå passert nesten tre år. I løpet av disse tre årene har det blitt gjort en rekke tiltak med bakgrunn i funnene presentert i rapporten. Hvordan Forsvaret har utviklet seg i lys av erfaringene etter TRJE18 er et sentralt element i denne oppgaven. Kravene til vertslandsstøtteoperasjoner er spesifisert i flere ulike styrende dokumenter utgitt av Forsvaret. En av disse er *Norsk vertslandsstøttekonsept til bruk i totalforsvaret* som har til hensikt å danne en felles plattform for hvordan hele nasjonen skal kunne bidra til tilfredsstillende og troverdig mottak av allierte (FOH, 2019, s. 1). Konseptet trådte i kraft 24. oktober 2019 (FOH, 2019, Metadata) og skal i utgangspunktet nå være en operasjonalisert del av hvordan Forsvaret tenker å løse vertslandsstøtteoperasjoner. Oppgaven har en todelt hensikt, det ene er å eksplorere vertslandsstøtte og det andre er å undersøke om konseptet blir fulgt slik det er tiltenkt.

Masteroppgaven til Rønningen skrevet i 2020 undersøker et lignende fenomen. Forskningsprosjektet hans undersøker hvorvidt Hæren praktiserer *Konseptet for logistikk til landstyrkene*. Funnene i studien hans antyder at Hæren ikke har gjort nødvendige tilpasninger i henhold til Logistikkonsept Land, noe som har ført til at de ikke praktiserer konseptet (Rønningen, 2020, s.IV). Funnene gjort i studien er betydningsfulle og kan peke på systematiske utfordringer i organisasjonen. Derfor undersøker vi Sjøforsvarets implementering av vertlandsstøttekonseptet.

Neste mulighet til å teste Forsvarets evne til å gjennomføre vertlandsstøtteoperasjoner i større skala er under Cold Response 2022 (CR22). CR22 planlegges gjennomført med opptil 45 000 soldater (Forsvaretsforum, 2020). Dette stiller Forsvaret under press til å levere troverdig mottak av allierte styrker og effektiv understøttelse av disse styrkene. I et intervju med TV2 delte Forsvarssjefen følgende om CR22:

«Denne øvelsen vil foregå mye mer i havet og lufta enn det vi så på landjorda i Østerdalen. Øvelsen vil foregå på vinterstid, og jeg vil sammenligne «Cold Response» i 2022 med de store øvelsene vi hadde på 80-tallet, sier Kristoffersen» (Kristoffersen, 2020)

Det rimelig å anta at det blir en større aktivitet i Sjøforsvaret og satt større søkelys på deres evne til å gjennomføre et godt mottak, og imøtekomme behovene til de allierte styrkene.

1.3 Problemformulering

Denne studien tar utgangspunkt i flere funn presentert i FFI-rapporten *Et troverdig alliert mottak* og masteroppgaven *Når den sivile logistikken møter den militære logistikken*, hvorav noen av de sentrale funnene allerede er presentert tidligere i oppgaven. Et av suksessområdene som blir pekt på, er samarbeidet mellom Forsvaret og deres strategiske partnere (Birkemoe, 2018). Den økte bruken av strategiske partnere har blitt sett på som et viktig tilskudd til Forsvarets logistiske system, og at den bidrar til økt beredskap og redusert klartid.

Den økte bruken, og ikke minst suksessen som har fulgt med det, har ført til at mer og mer av Forsvarets logistikk blir overlatt til sivile partnere. Deler av masteroppgaven til Rønningen setter søkelys på hvorvidt økt bruk av sivile partnere kan gi økt operativ evne (Rønningen, 2020, s. 5). Videre viser funnene i studien at selv om *konseptet for logistikk til landstyrkene* er ikraftsatt, så er det ikke blitt operasjonalisert i Hæren (Rønningen, 2020, s. IV).

Oppgaven har som delhensikt å undersøke i hvor stor grad de ulike doktriner, direktiver og konsepter operasjonaliseres i Forsvaret. Vi valgte å avgrense studien til et konsept, og en forsvarsgren, for å gjøre det overkommelig. Konseptet vi skal undersøke er *Norsk vertslandsstøttekonsept til bruk i totalforsvaret*. Det vi har sett på som mest hensiktsmessig, i samråd med J4 HNS FOH, er å undersøke Sjøforsvaret, siden Sjøforsvaret var forsvarsgrenen vi hadde best kjennskap til på tidspunktet studien ble gjennomført. Problemformuleringen ble som følger:

«Hvordan praktiseres vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret?»

For å besvare denne problemformuleringen belyser vi konseptet fra to perspektiver. Første perspektivet omhandler hvordan operasjonaliseringen av konseptet har pågått i Sjøforsvaret og hvilke implikasjoner innføringen av konseptet har gitt. Det andre perspektivet retter seg mot hvordan Sjøforsvaret har benyttet seg av konseptet. Der har vi gått i dybden når det gjelder bruken av konseptet under TRJE18 og hvordan den er tiltenkt å bli brukt under CR22. Det som er viktig å nevne, er at konseptet som ble brukt under TRJE18 var under prøve, mens konseptet i dag, i utgangspunktet, skal være en implementert rammeplan. For å kunne oppnå formålet med studien valgte vi å dele problemformuleringen i to forskningsspørsmål som ble brukt for å undersøke temaet. Forskningsspørsmålene har følgende ordlyd;

- 1. Hvor god kjennskap er det til vertslandsstøttekonseptet og implikasjonene av konseptet?*
- 2. Hvordan brukte Sjøforsvaret konseptet under TRJE18, hvilke lærdommer ble gjort og hvordan skal de nyttes opp mot CR22?*

Figur 1: Her ser vi den overordnede problemformuleringen med utledete forsknings-
spørsmål med ulik vinkling av problemformuleringen.

1.4 Avgrensninger

I denne studien har vi gjort noen avgrensninger for å gjøre oppgaven mer håndterlig. En av avgrensningene vi har gjort, er at vi kun har undersøkt Sjøforsvaret, dermed har vi latt være å undersøke de andre aktørene som er med på å levere vertslandsstøtte. Selv om det hadde vært best å undersøke alle som er involvert, hadde dette tatt for lang tid. Vi hadde fått for komplekse data til å kunne gjennomføre gode analyser og studien hadde blitt altfor omfattende. Dermed har vi valgt å sette søkelys på de ulike nivåene innad i Sjøforsvaret. Noen av respondentene har per dags dato andre stillinger i andre deler av Forsvaret, men de har hatt stillinger i Sjøforsvaret og drevet med vertslandsstøtte. En annen avgrensning som ble gjort, var at vi valgte å utelate kapasitetsmålinger, da dette hadde gjort oppgaven begrenset, noe som ikke hadde vært hensiktsmessig. Disse avgrensningene har påvirket studiens gyldighet og pålitelighet. Dette diskuteres videre i kapittel 3.

1.5 Struktur

Denne studien er gjennomført som en blanding av flere ulike kvalitative metoder. Dokumentanalyse og intervjuer er de metodene innenfor det kvalitative domene som er benyttet. Med studien ønsker vi å belyse et felt, hvor det finnes lite akademisk litteratur som er spesifikt for området. Dette gjør at oppgaven må basere seg på et intensivt opplegg med mange variabler,

men med få enheter (Jacobsen, 2015, s.91). Intervjuer og dokumentanalyse fra primær- og sekundærlitteratur utgjør de viktigste kildene til innsikt.

I kapittel 2 introduseres det relevant teori og teoretiske rammeverket som oppgaven bygger på. I tillegg vil vi definere vertlandsstøtte, og hva *Norsk vertlandsstøttekonsept til bruk i totalforsvaret* er. Kapittel 3 vil gå gjennom forskningsdesignet og tydeliggjøre hva de ulike metodene for datainnsamling bidrog med i studien. Gyldigheten og pålitelighet til studien analyseres og utfordringen knyttet til dette blir presentert. Kapittel 4 presenterer analysen av dataene vi har fått gjennom dokumentanalysen og intervjuene sett opp mot det teoretiske rammeverket. Vertlandsstøttekonseptet er sentralt i dette kapitlet. I kapittel 5 diskuterer funnene fra datainnsamlingen og drøfter det opp mot teorien som eksisterer om temaet. Kapittel 6 er en kort oppsummering og avslutning på oppgaven.

2 Teori

I dette kapittelet skal vi gjøre rede for det teoretiske rammeverket som oppgaven bygger på. I tillegg skal vi kort beskrive vertlandsstøttekonseptet, konseptets formål og hvordan man konseptuelt ser for seg at Sjøforsvaret skal løse oppdragene tilknyttet vertlandsstøtte. Det teoretiske rammeverket fungerte også som dokumentanalyse, der vi har fått grunnkunnskapen om forskningsfeltet. Temaet og problemformuleringen vår berører flere elementer innen direktiv og konsept utvikling, militær logistikk, beredskap, og den sivile logistikkens rolle i Forsvarets helhetlige logistikk og totalforsvaret. Før vi går inn på disse teamene skal vi gjøre rede for sammenhengen mellom totalforsvarskonseptet, beredskap og vertlandsstøttekonseptet.

2.1 Totalforsvaret, beredskap og NATO

Det moderniserte totalforsvaret handler om økt gjensidig samhandling og støtte mellom Forsvaret og det sivile samfunnet. Dette er for å oppnå effektiv samordning og utnyttelse av samfunnets og Forsvarets ressurser, slik at man kan håndtere ulike hendelser og konsekvensene av disse i hele det sikkerhetspolitiske spekteret (FFOD, 2019, s.59). For å få god samhandling har både Forsvaret og sivile beredskapsetater utviklet direktiver, konsepter og rutiner for forsvarsberedskap. Beredskap og tiltak for høyere beredskap er grunnlaget for utarbeidelsen av planverk (FFOD, 2019, s. 68) og implementeringen av planverk. Grunnprinsippet i totalforsvarskonseptet er som tidligere nevnt bruken av samfunnets samlede ressurser til å mobilisere for forsvaret av landet, eller for å håndtere akutte situasjoner i sikkerhetspolitikken (FFOD, 2019, s.59). Vertlandsstøttekonseptet er en viktig forutsetning i totalforsvarskonseptet, og er et konsept som beskriver allierte styrkers rolle i forsvaret av Norge. Man kan nærmest si at vertlandsstøttekonseptet er et tiltak for å få høyere beredskap.

«Begrepet beredskap er definert som planlegging og forberedelser av tiltak for å begrense eller håndtere kriser eller andre uønskede hendelser på best mulig måte.» (DSB, 2012, s.5)

Definisjonen på beredskap er også gjeldende for hvordan Forsvaret skal løse oppgavene sine. Beredskap for Norge ivaretas av flere ulike etater. Forsvaret sin rolle i beredskapen er å håndtere samfunns- og statssikkerheten (Norheim-Martinsen, 2019, s. 42-43). For å kunne vite at man har god nok beredskap må man kunne trene krisehåndtering og teste planverket. Øvelser skal gjøre ulike aktører i samfunnet bedre rustet til å ivareta sine oppgaver i håndtering av uønskede situasjoner eller kriser. For Forsvaret er det viktig å trene så realistisk så mulig for å teste ulike avdelinger og kapasiteter, slik at man er sikker på at disse, i en reel situasjon, er tilstrekkelige

(FOH, 2020). Realistisk trening er altså et viktig virkemiddel for å teste beredskapen vår, og bidrar til å etablere gode prosedyrer, rutiner og prosesser for hele det sikkerhetspolitiske bildet. En måte man kan vurdere hvor god beredskap Forsvaret har, kan være å vurdere resiliensen til Forsvaret.

«Resiliens brukes for å beskrive en organisasjons evne til å tåle og håndtere forstyrrelser, for deretter absorbere forstyrrelsen og gjenopprette viktige funksjoner som ble forstyrret, og om nødvendig tilpasse seg til den endrede situasjonen og opprettholde et akseptabelt ytelsesnivå.» (Smith, 2018, s.95-98)

Denne definisjonen har spesielt to viktige elementer ved seg; forstyrrelser og ytelsesnivå. Forstyrrelser omhandler endringer i ulike forutsetninger som påvirker situasjonen, og organisasjonens evne til å fortsette med å levere akseptable ytelsesnivåer (Smith, 2018). For Forsvaret sin del handler det om å kunne løse oppgavene sine på en tilstrekkelig nok måte, tilpasset til det operasjonsbildet man befinner seg i. For å få økt resiliens må Forsvaret evne å løse oppdrag i hele det sikkerhetspolitiske spekteret, fra fred via krise til krig. Realistisk trening og større prosedyrelighet mellom det som skjer i fred, krise og krig er derfor viktige elementer for god resiliens og høy beredskap.

I tillegg handler realistisk trening også om å teste planverket til Forsvaret og NATO. Øvelser slik som TRJE18 og CR22 tester nettopp hvor godt samsvar det er mellom eget planverk og NATOs planverk. *«Arctic Guard»* er navnet på det overordnede planverket til Forsvaret og beskriver hvordan vi ser for oss å forsvare Norge (FMR, 2019, s.8). Dette planverket er naturligvis samstemt med slik NATO ser for seg å forsvare Norge, og øvelsen TRJE18 ga verdifull erfaring og forståelse for vertslandsstøtte.

Med en redusert varslings tid og stadig usikrere sikkerhetspolitisk bilde, er resiliens i Sjøforsvaret, god beredskap, godt implementert planverk og realistisk trening viktige elementer for å levere god og troverdig vertslandsstøtte. Troverdig vertslandsstøtte øker sannsynligheten for å kunne håndtere trusler mot den norske suvereniteten.

2.2 Hva er vertslandsstøtte?

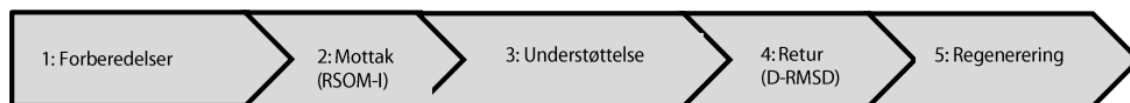
«Vertslandsstøtte er sivil og militær støtte gitt i fred, krise, væpnet konflikt og krig av en vertslandsnasjon til allierte styrker og organisasjoner som er lokalisert på, opererer i eller er på vei gjennom norsk territorium». (FSJ, 2020, s.3)

Definisjonen for vertslandsstøtte er egentlig altomfattende og påvirker alle elementene i totalforsvaret. Støtten fra NATO er som tidligere nevnt bærebjelken i forsvaret av Norge, og for å kunne ha troverdig evne til alliert mottak, er totalforsvaret viktig. Vertslandsstøtteoperasjoner er til for å sikre at allierte styrker er understøttet så lenge de er lokalisert på, operer i, eller er på vei gjennom norsk territorium (FOH, 2019, s.2). For å gi vertslandsstøtte kan man ta utgangspunkt i tre pilarer; militære ressurser (både egne og allierte), sivile ressurser i rammen av totalforsvaret og kommersielle aktører slik som for eksempel Grieg (FOH, 2019, s.2).

Figur 2: Tre pilarer i levering av vertslandsstøtte.

Hva som klassifiseres som vertslandsstøtte kan være utfordrende å definere. Bredden av oppgaver tilknyttet slike operasjoner er enormt. Vertslandsstøtte kan være alt fra utdanning og kurs til store RSOM&I-operasjoner, akronym for *Reception, Staging, Onward Movement and Integration*, (FSJ, 2020, s. 4). En generell fremstilling av vertslandsstøtte kan beskrives gjennom fem ulike faser: forberedelser, mottak (RSOM&I), understøttelse, retur (D-RMSD) og regenerering (FOH, 2020, s. 4-5). Det er viktig å kjenne til at disse fasene kan strekke seg over varierende tidsrom, eksempelvis kan forberedelsesfasen og understøttelsesfasen strekke seg over flere år, mens mottaket bare varer i uker (FOH, 2020, s. 4).

Figur 3: De ulike fasene i vertslandsstøtte. (FOH, 2020, s.4)

Grunnlaget for vertslandsstøtte etableres alltid i NATO gjennom avtaler mellom vertslandet og avsenderlandet/NATO, disse avtalene heter *memorandum of understanding (MOU)* (Birkemoe, 2018, s.12). MOU-ene er juridisk bindende dokumenter der enten NATO eller avsenderland og

den aktuelle nasjonen forplikter seg til hverandre i henhold til avtalens omfang og innhold. Slike avtaler lager alle nasjoner for vertslandsstøtte, *MOU Host Nation Support (HNS)*.

På bakgrunn av MOU HNS som nasjonen etablerer, legger man til rette for alliert mottak. MOU-en brukes flittigst under forberedelsesfasen (NATO, 2013, s. 1-5). Her implementerer man alliert mottak inn i planverk, trening, øving og utføring av operasjoner. Intensjonen med forberedelsesfasen er å gjøre planen for alliert mottak realiserbart ved å gjøre de nødvendige tilpasningene og avklaringene i henhold til MOU-en (FOH, 2020, s. 5). I forberedelsesfasen er det også viktig å avdekke hvilke behov avsenderlandet har, og hva vertslandet kan tilby av understøttelse under operasjonen. Dette gjøres gjennom *Statement of Requirements (SOR)* (NATO, 2013, s. 2-1). SOR-prosessen under planfasen er en essensiell, administrativ prosess som forplikter de deltagende nasjonene økonomisk til de behovene som de har uttrykt i SOR-ene (Birkemoe, 2018, s.14). Når man har fått kartlagt behovene avsendernasjon har uttrykt, kan man begynne mottaksfasen.

Under mottaksfasen også kalt RSOM&I, ankommer allierte styrker via ulike havner, flyplasser, med tog eller via landeveien med kjøretøy (Birkemoe, 2018. s.12). Havner, flyplasser og toglinjer har henholdsvis følgende navn i NATO-terminologien: *Sea Port of Debarkation (SPOD)*, *Aerial Port of Debarkation (APOD)* og *Rail Port of Debarkation (RPOD)*.

For Sjøforsvaret sin del er spesielt SPOD-ene viktige, da det er her Sjøforsvaret må gjennomføre klarering av farvann, leder og havner som brukes når de allierte ankommer (FOH, 2019, s.7). Når allierte styrker ankommer via sjøveien er det Sjøforsvaret, koordinert med teigeier Heimevernet (HV), som ofte løser styrkebeskyttelsesoppdragene (Force Protection, FP) (FOH, 2019, s.7). SPOD-ene er altså svært viktige for maritime styrker, og under mottaksfasen har Sjøforsvaret et særlig ansvar overfor styrkebeskyttelse av allierte som kommer til Norge via sjøveien.

Under mottaksfasen utnevnes det en norsk vertsavdeling (Host Unit, HU). HU-en skal være den driftsenheten (DIF) som naturlig passer til operasjonen som gjennomføres. Altså, dersom operasjonen er landbasert blir Hæren HU. Etter mottaksfasen begynner understøttelsesfasen, dette er en fase som kan variere veldig i lengde avhengig av operasjonens karakter. Dette er fasen hvor Norge som vertsnasjon skal understøtte de pågående operasjonene og totalforsvaret benyttes for å opprettholde eller bygge opp igjen egen og alliert stridsevne (FOH, 2019, s.5).

I returfasen skal styrkene løses opp og deretter redeployere ut av Norge, denne fasen kalles *Disengagement Rearward Movement Staging and Dispatch (D-RMSD)* på NATO-språket (Birke-moe, 2018, s.13). Deretter står renegeringsfasen for tur, der det handler om å gjennomføre avsluttende prosesser. For eksempel opprydding av lende etter trening, øving og operasjoner på norsk territorium/territorialfarvann (FOH, 2019, s.5). I denne fasen trekker man også frem de økonomiske forpliktelsene som ble nedfelt i SOR-ene, og andre ytterlige kostander som allierte har påkostet seg under trening, øving eller operasjoner. I denne fasen sørger man også for at vertslandet enten får ressurser tilbakeført, eller at de får betalt for støtten som er levert (NATO, 2012, s. 55). Dersom man ikke gjør dette, sitter vertsnasjonen igjen med alle kostnadene.

Dette er en konseptuell fremstilling av hvordan vertslandsstøtte er tiltenkt, mottak av allierte styrker basert på NATO-doktriner, vertslandsstøttekonseptet og grunnleggende NATO prinsipper for logistikk. Vertslandsstøttekonseptet legger altså rammene for hvordan vertslandsstøtte skal gis til de allierte styrkene. Det som er interessant å se nærmere på, er hvordan Sjøforsvaret faktisk løser dette.

2.3 Vertslandsstøttekonseptets plassering i hierarkiet

I dette delkapittelet vil vi gjennomgå hva slags dokument konseptet egentlig er, og hvor i det militære hierarkiet vi finner det. I tillegg vil vi også kort gå gjennom klausulmekanismene fra en politisk føring blir gitt til utførelse av den gitte føringen.

Viktigheten av vertslandsstøtte har hele tiden vært presisert av det strategiske nivået. Både Prop. 151 S (2015-2016) og Prop. 14 S påpeker hvor viktig det er for forsvaret av Norge å ha alliert bistand, og å tilrettelegge for et godt mottak av disse (Forsvarsdepartement, 2020). I langtidsplanen, der den politiske ledelsen gir oppgaver til Forsvaret, er det flere av de 9 oppgavene som omfatter vertslandsstøtte enten direkte eller indirekte. Eksempelvis lyder oppgave 3 som følgende: «*Avverge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser med nasjonale ressurser, herunder legge til rette for alliert engasjement*» (Regjeringen, 2020).

Disse oppgavene henger tett opp til NATO-planverket og måten NATO ser for seg å løse operasjoner i Nord-områdene. Politiske føringer blir omgjort til direktiver og konsepter som skal muliggjøre mottaket av NATO. NATO-planverket står altså sentralt i utviklingen av Norges planverk, direktiv og konsepter.

Figur 4: De ulike kommandonivåer med fokus på vertlandsstøttekonseptet.

Et direktiv er et juridisk bindende dokument som blir utgitt av det militær-strategiske nivå, altså Forsvarssjefen (Forsvaret, 2021). Slike direktiver er som oftest korte og har til hensikt å definere roller, ansvar og myndighet (RAM). I *Direktiv for vertlandsstøtte* definerer Forsvarssjefen (FSJ) rollene og oppdragene til DIF-ene i Forsvaret (FSJ, 2020, s. 4-7). I samme dokument delegerer han også videre ansvaret for å ivareta den overordnede gjennomføringen av vertlandstøtteoperasjoner til Sjef FOH (FSJ, 2020, s.5). Dette direktivet henviser videre til konseptet som ble utgitt av Sjef FOH. «*Norsk vertlandsstøttekonsept til bruk i totalforsvaret*» utgjør grunnlaget for hvordan vertlandsstøtte skal være utformet i det nasjonale planverket (FOH, 2019, s.2). Her har FOH forklart hvordan vertlandsstøtte er tenkt gjennomført, og hvilken RAM de ulike taktiske DIF-ene har. I figuren over ser vi hvor i hierarkiet konseptet befinner seg i. Konseptet er altså et bindende styringsdokument som DIF-ene må forholde seg til og implementere i sin virksomhet.

2.4 Sjøforsvaret

Implementeringen av et konsept kan være særdeles utfordrende og til tider føles som en ekstra belastning for Forsvaret. Hos enkelte DIF-er i Forsvaret har man sett at et styringsdokument ikke har blitt operasjonalisert i planverket (Rønningen, 2020). Dette er svært uheldig for Forsvaret. Derfor skal vi i denne delen redegjøre for hva oppdraget, gitt gjennom konseptet, til Sjøforsvaret er, og hvilken betydning det har for dem. Vi skal også se hva som er særegent for det maritime domenet og hvordan det påvirker vertlandsstøtteoppdrag.

2.4.1 Oppdraget til Sjøforsvaret

«Sjøforsvaret vil, i hovedsak, ivareta nasjonalt vertskap for allierte sjøavdelinger som skal øve, trene eller operere i Norge. Dette inkluderer også sjøkomponentnivået i NATO, samt støtte til Hæren i ivaretagelse av de fartøy eller styrker fra United States Navy (USN) som inngår i, eller støtter, en avdeling fra United States Marine Corps (USMC). Det påligger Sjøforsvaret et spesielt ansvar for å sikre at sjøoperasjoner planlagt med allierte styrker i Norge blir best mulig forberedt. Dette innebærer å involvere seg i utviklingen og systemsetting av de operative behov knyttet til de forpliktelser Norge har inngått. Dette krever god kjennskap til sjøkomponentens planer og behov i forbindelse med innsetting i Norge.

Det er i tillegg Sjøforsvaret som må gjennomføre klarering av farvann, leder og havner som skal brukes ifm allierte mottaksoperasjoner.

Støtte til eventuelt styrkebeskyttelsesoppdrag i havner o.l. må koordineres tett med HV som har det koordinerende ansvaret i rollen som teigeier» (FOH, 2019, s.7)

Dette er oppdraget som er gitt til Sjøforsvaret i *Norsk vertslandsstøttekonsept til bruk i totalforsvaret*. Sjef FOH har gitt oppdraget til Sjef Sjøforsvaret. Han er den som har det helhetlige ansvaret for å løse dette oppdraget, samt alle de andre oppdragene til Sjøforsvaret. Det å øke oppdragsporteføljen til en Forsvarsgren bør være noe man diskuterer og vurderer grundig. I en slik vurdering bør sjøforsvaret reflektere over hva oppdraget innebærer for det maritime domenet. Predikasjonen vår er at det kan være vanskelig for Sjøforsvaret å ivareta vertslandsstøtte i hele konfliktspektret.

2.4.2 Karakteristika

Det maritime domenet har noen karakteristika som gjør at de må tenke annerledes på oppdraget som er gitt gjennom vertslandsstøttekonseptet. Kress (2016) hevder at man tradisjonelt har tre grunnleggende måter å løse logistikk på:

1. Skaffe seg ressurser i operasjonsområdet.
2. Styrkene bærer med seg ressursene.
3. Sende ressurser fra de bakre elementene til styrkene.

Dersom vi overfører dette til en maritim kontekst, ser vi at mengden ressurser maritime styrker kan ta med seg er unikt. Et fartøy har naturligvis større evne til å ha med seg mer forsyningsartikler enn det en stridsvogn kan. Maritime styrker har altså en mye større organisk utholdenhet, noe som gir dem en større mobilitet, raskere reaksjonstid og større deployeringsevne (FFOD,

2019, s.108). Selv med den store organiske utholdenheten er maritime styrker avhengig av både å skaffe ressurser i operasjonsområdet og få tilsendt ressurser fra det bakre. Måten maritime styrker oppnår dette på, er eksempelvis gjennom bruken av egne logistikkfartøy, slik som KNM Maud, til å levere logistikken til sjøs eller å ankre opp ved kaier og havner for å få levert behovene fra landavdelinger.

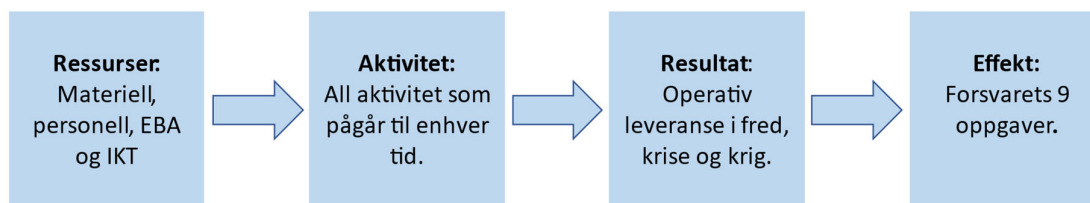
Siden sjøforsvaret har større slingringsmonn, større logistisk kapasitet og rask deployerings- evne, kan man løse verstlandsstøtteoperasjoner med relativt begrensede ressurser

2.5 Analyseverktøy

Verktøyene vi brukte under analysen og drøftingen var Forsvarets resultatkjede og interessent- modellen, derfor skal vi i dette delkapittelet redegjøre for dem.

2.5.1 Forsvarets resultatkjede

Det finnes ikke noen definerte metoder for å klassifisere en organisasjons styringsmåter, men transformasjonsmodellen kan benyttes for å angi ulike områder for økonomistyringen. Denne modellen kan i prinsippet brukes til å rette styringen mot ressursinnsats, samfunnsnytte eller produksjonsresultat. Ressursstyring er fortsatt den viktigste formen for økonomistyring i of- fentlige virksomheter (Busch et al. 2015, s.52-55). Hvis vi sammenligner transformasjonsmo- dellen med Forsvarets resultatkjede, kan vi se at den er tilnærmet lik og baserer seg på samme prinsipper. Under følger en figur av Forsvarets resultatkjede.

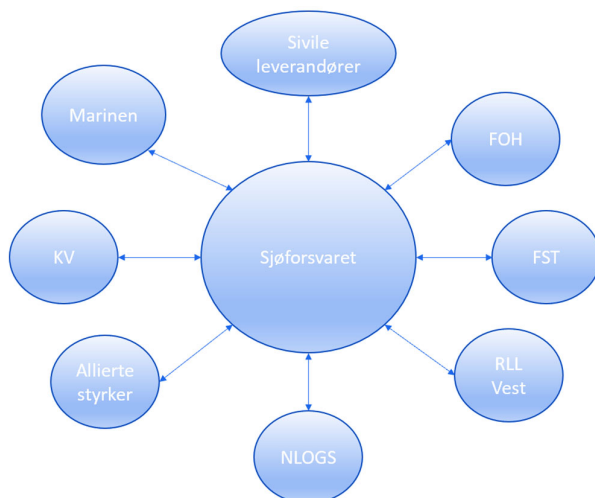

Figur 5: Forsvarets resultatkjede består av ressurser, aktivitet, resultat og effekt.

I Forsvaret skal styring gjennomføres i henhold til organisasjonens styringsmodell. Model- len består av to deler, en resultatkjede og ett sett med styringsprosesser. Enkelt forklart beskri- ver resultatkjedens ulike styringsnivåer, mens styringsprosessene forteller hvordan de skal styre. Videre i oppgaven vil det kun settes søkelys på resultatkjeden. Resultatkjeden består

av fire dimensjoner; ressurs, aktivitet, resultat og effekt. I lys av resultatkjeden gjennomfører Forsvaret aktiviteter som i sum skal sikre at organisasjonen løser sine oppgaver fra Stortinget og realiserer FSJ-ens militærstrategiske målsettinger (FSJ, 2018, s. 5-6). Vi skal i kapittel 5 diskutere hvilken innvirkning resultatkjeden har på Sjøforsvarets evne til å levere vertlandsstøtte.

2.5.2 Interessentmodellen

Figur 6: En mulig fremstilling av de ulike aktører som påvirker Sjøforsvaret sett i lys av vertlandsstøtte.

Alle virksomheter er en del av et miljø eller større system. For å kunne analysere en offentlig virksomhet, er det fordelaktig å benytte seg av interessentmodellen. Denne modellen skiller ikke mellom grupper som befinner seg innenfor eller utenfor den aktuelle organisasjonen, og alle parter er viktige. Disse gruppene kan kalles for organisasjonens stakeholdere eller interessenter (Busch et al. 2015, s20). Samtlige interessegrupper har et bidrag-belønningsforhold til organisasjonen.

Interessentene mottar en belønning mot at de yter et bidrag, og for at en organisasjon skal bestå, er det en fordel at belønningen i hvert fall oppfattes som større enn bidraget. Dersom en interessent føler at bidraget er større enn belønningen vil det kunne føre til at vedkommende flytter bidraget sitt til en organisasjon hvor opplevd belønning er større. Dette vil være med på å skape ustabilitet i koalisjonen. Selv om det er naturlig at interessentene ser fordelene i å arbeide sammen, vil det alltid være motstridende interesser. Dette fører til at vi har to forskjellige felt, et harmoni- og et konflikt-felt. I harmonifeltet er det enighet om at det bare gjennom samarbeid

kan skapes verdier, og de har inngått kontakter som beskriver hva som skal ytes, og hvordan belønningene skal fordeles. Virksomheten kommer over i konfliktfeltet når det blir uenighet om hvordan belønningene fordeles (Busch et al. 2015, s20-26). Denne måten å se på Sjøforsvaret på, er aktuelt fordi man kan kartlegge effekter av bidrag og belønningssystemene.

3 Metode

Redegjørelsen som følger, beskriver hvilke valg vi har tatt for å besvare problemformuleringen vår på best mulig måte. Vi beskriver i dette kapitlet metodevalg, forskningsdesign og hvordan vi har gjennomført datainnsamlingen. Deretter vurderes oppgavens gyldighet og pålitelighet. Dybdeintervjuer fra primærkilder utgjør de viktigste kildene til innsikt, mens dokumentanalyser ga et grunnlag for drøfting av funnene, samt en teoretisk bakgrunn.

3.1 Metodevalg

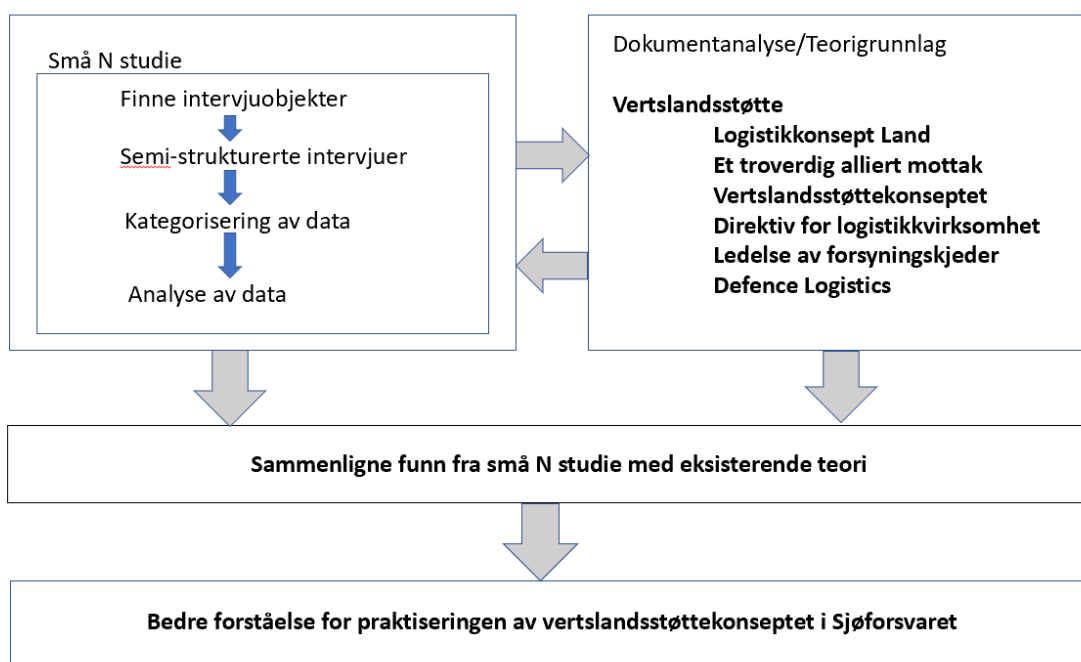
Denne oppgaven er skrevet med bruk av kvalitativ metode da problemstillingen er eksplorerende. Grunnen for at problemstillingen er eksplorerende er fordi vi hadde liten innsikt i fagområdet. Hensikten med denne studien var å få dybdekunnskap og en helhetlig forståelse av vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret. Norsk vertslandsstøtte er et lite utforsket fagfelt. På grunn av fenomenets karakteristikk og vår begrensede innsikt var vi avhengig av en viss grad av fleksibilitet, og en eksplorerende tilnærming gir nettopp dette (Tjora, 2018).

Kvalitativ metode er best når problemstillingen går i dybden og er følsom for uventede og kontekstuelle forhold (Jacobsen, 2015 s.64). Derfor har vi benyttet oss av kvalitativ metode, som har ett større fokus på hvordan vi mennesker oppfatter verden og hvilke relasjoner som påvirker og betyr noe for oss (Hoffmann, 2013). Alle kildene våre er yrkesoffiserer, hvor deler av jobben deres enten direkte eller indirekte påvirkes av eller har vært påvirket av vertslandsstøtteoperasjoner. Naturligvis vil våre respondenter ha sterke meninger om fenomenet. For å kunne studere informantenes tanker, følelser og meninger er kvalitativ metode best egnet (Tjora, 2018). Videre benytter studien en abduksjonstilnærming. Abduksjon kjennetegnes ved at den er særdeles pragmatisk i sin natur, og at vekselvirkningen mellom teori og empiri er mer sentral enn i rent induktive eller deduktive tilnærminger for å finne den beste forklaringen (Jacobsen, 2015, s.35).

3.2 Forskningsdesign

Forskningsdesign angir den overordnede planen for hvordan studien skal gjennomføres. Forskningsdesignet vårt baserer seg på den kvalitative metoden, med dokumentanalyse og intervjuer som primære kilder for data. Datainnsamlingen foregikk hovedsakelig gjennom semi-strukturerte intervjuer som lot informanten snakke mest mulig fritt. Studien baserer seg dermed på et intensivt opplegg med få enheter som ga mye informasjon om temaet. Siden forskningsfeltet,

vertslandsstøtte, er relativt ukjent, var det også mest hensiktsmessig for oss å gjennomføre en små-N-studie. Bakgrunnen for dette er at vi ønsket å belyse temaet fra flere ulike nivåer innad i Sjøforsvaret og fokuserte på konseptet i dets helhet, ikke nødvendigvis en spesifikk case. Til tross for dette undersøkte vi hvordan konseptet ble brukt under større øvelser, slik som TRJE18. Problemstillingen vår ønsket å belyse effekten fra et konsept blir utgitt til den faktisk er operasjonalisert, og det er under øvelser man får belyst dette. For å sikre at vi har fått valid informasjon fra respondentene triangulerte vi. Bruken av flere ulike metoder kalles triangulering, og har som hensikt å beskrive et fenomen fra flere perspektiv og styrker undersøkelsens troverdighet (Jick, 1979, s.602). I tillegg har vi benyttet oss av datatriangulering (flere informanter) og forskertriangulering.

Figur 7: Overordnet forskningsdesign. Studien er en triangulering mellom små-N-studie bestående av semistrukturerte intervjuer og dokumentanalyse som gir et teoretisk grunnlag.

Små-N-studier er studier med der antallet på enhetene er naturlig begrenset, men hvor man ofte går i dybden og gir en mer grundig beskrivelse av temaet (Jacobsen, 2015, s.106). Problemstillingen vår omhandler vertslandsstøtte i Sjøforsvaret og er et tema som få har direkte kjennskap til. Dette resulterte i at studien ble en små-N-studie med få og overkommelig antall enheter, her respondenter. Studien har totalt syv enheter som ble intervjuet, disse tilhørte flere ulike avdelinger i Forsvaret, men alle hadde en tilknytning til Sjøforsvaret, og hver deres forståelse av

konseptet tilknyttet forsvarsgrenen. Studien har derfor inkludert et utvalg som representerer nødvendige nivåer innenfor vertslandsstøtte/ i vertslandsstøtteoperasjoner, deriblant er SST, NSS og MLK representert. Hensikten med en små-N-studie er å kunne presentere fenomenet fra ulike ståsteder med ulikt og unikt perspektiv på fenomenet (Jacobsen, 2015, s.107). Gruppen av personell i dette utvalget dekker kravet om et representativt utvalg, noe som betyr at de har kunnskap og erfaring som kan knyttes til problemstillingen.

3.2.1 Dokumentanalyse

Dokumentanalyse er en kvalitativ forskningsmetode, som gjennom en systematisk tilnærming til dokumenter forsøker å gjennomgå og vurdere de aktuelle dokumentene (Bowen, 2005). Grunnen til at vi har valgt å gjennomføre dokumentanalyser, er å kunne kombinere resultater fra denne metoden med intervjuene. Kombinasjon av flere ulike metoder fører til at man klarer å skape et bedre bilde av temaet som undersøkes. Dette kalles metodetriangulering (Jick, 1979, s. 602). Triangulering handler om å sikre beskrivelse av forskningstemaet fra flere ulike perspektiv for å sikre validiteten til en studie. Spesielt to dokumenter utpekte seg som særdeles viktige i dokumentanalysen vår, disse var FFI-rapporten *Et troverdig alliert mottak* og selve vertslandsstøttekonseptet. Disse dokumentene utgjør grunnsteinen i studien sammen med intervjuene. Dokumentene har gitt oss nyttige inngangsv verdier og kunnskap om temaet. De har muliggjort gjennomføring av intervjuene, og vurdering, sammenligning og tolkning av informasjonen som ble samlet gjennom disse. Dokumentanalysen fungerte også som et teoretisk grunnlag for gjennomføring av analyser og drøfting av funnene gjort i studien.

3.3 Datainnsamling

Delkapittelet beskriver fremgangsmåten i utvalgssелеksjon og gjennomføringen av intervjuene. Intervjuene har vært en av hovedkildene til dataene brukt i oppgaven.

3.3.1 Valg av respondenter

Utvalgsprosessen ble gjort etter anbefaling fra J4 FOH, HNS-seksjonen og etter kriterier fra Jacobsen (2015). Hensikten med utvalgsprosessen var å velge et representativt utvalg fra populasjonen som kan noe om fagfeltet. Vi valgte å gjennomføre datainnsamlingen med relativt få informanter. Dette valget er tatt til tross for at Sjøforsvaret er stort, men siden det kun er et fåtall som har direkte kjennskap til temaet vårt, har vi også hatt naturlige begrensinger for utvalgsstørrelsen. Videre har vi måttet basere oss på snøballmetoden. Metoden brukes i kvalitative

undersøkelser der man gjennom et intervju får tips om andre mulige interessante intervjuobjekter (Jacobsen, 2015, s.182-83). Metoden har blitt benyttet fordi vi ikke hadde god nok kjennskap til hvem som hadde relevant informasjon. Vi har dermed vært avhengig av å bli satt i forbindelse med mulige informanter. I praksis løste det seg ved at J4-vertslandsstøtteavdelingen ved FOH sendte en liste med interessante intervjuobjekter. Der mange av disse ble studiens respondenter.

Kriterier for valg av respondenter, og som også begrenser hvor stort utvalgsstørrelsen skulle være, baserte seg på relevant informasjon, bredde og variasjon (Jacobsen, 2015, s.179).

- Relevant informasjon: et utvalg fra forslagene til J4 FOH ble selektert som intervjuobjekter basert på at de hadde erfaring og/ eller kunnskap om problemstillingen.
- Bredde og variasjon: kriteriet skal sikre bred forståelse og ulike synspunkter på vertslandsstøttekonseptet. Derfor måtte utvalget/ intervjuobjektene representere ulike nivåer av organisasjonen, ha spredning i akademisk og militær bakgrunn, og erfaring. Dette for å undersøke anvendelsen av konseptet og dets effekt i hele Sjøforsvaret.

Resultatet av denne utvalgsprosessen førte til respondenter fra ulike nivåer innad i Sjøforsvaret. Med dette utvalget mener vi at vi fikk et representativt utvalg som ga oss god nokbredde og spredning til å svare på problemstillingen. Tabellen nedenfor viser resultatet av utvalgsprosessen.

Tabell 1: Respondenter

Avdeling	Respondent	Tid
FLO/JLSG	R1	20.04.2021
Sjøforsvaret/MLK	R2	21.04.2021
Sjøforsvaret/ tidligere N4 i NSS	R3	21.04.2021
Sjøforsvaret NK	R4	23.04.2021
Sjøforsvaret/ Operasjonsstøtte	R5	25.04.2021
FOH/ J4 HNS	R6	27.04.2021
Sjøforsvaret N4 OPS	R7	28.04.2021
Sjøforsvaret/SJO	R8	28.04.2021

Forklaring: oversikt over de utvalgspopulasjonen i studien, hvilken avdeling de tilhører og dato for gjennomføring av studien.

3.3.2 Intervjuets struktur

Intervjuene for studien ble gjennomført ved bruk av videonettpprat. Vi valgte dette verktøyet på grunn av COVID-19 pandemien, økonomi og tidsbegrensningen. Dermed ble fysiske intervjuer uaktuelt selv om det hadde vært mest hensiktsmessig. Dessuten var intervjuobjektene lokalisert på forskjellige tjenestesteder, slik at transportkostnadene ville ha vært begrensende faktor for fysisk intervju uansett.

Problemstillingen vår ønsker, som tidligere skrevet, å se på iverksettingen av vertslandsstøttekonseptet til operasjonaliseringen av dette konseptet i Sjøforsvaret. Altså har et aspekt av oppgaven vært å undersøke hvordan respondenten opplever konseptet og hvilke meninger vedkommende har om dette. Vi gjennomførte semi-strukturerte, individuelle dybdeintervju med hver respondent digitalt. En av fordelene med videonettpprat har vært muligheten til å se respondents ansiktsuttrykk og delvis kroppsspråk. Hensikten med slike individuelle og semistrukturert dybdeintervju er å legge til rette for en relativ fri samtale om temaet. Gjennom slike intervju kan man se livsverdenen til respondenten for å belyse respondentenes perspektiv, opplevelse av, og tanker om vertslandsstøttekonseptet.

Kvaliteten til et dybdeintervju hviler på tilliten respondenten har til forskeren (Tjora, 2013, s.107). Fordelen med slike dybdeintervjuer med semistrukturert form er at det muliggjør fleksibilitet under intervjuet. Ulempen med semistrukturerte dybdeintervjuer er at man ikke klarer å skape samme situasjon med alle respondentene, noe som kan medføre utfordringer med standardisering av studien. Dette svekker reliabiliteten til oppgaven (Jacobsen, 2015, s. 173). Metodens fleksibilitet og handlingsrom oppveier for ulempene.

I forkant av intervjuene etablerte vi en intervjuguide med problemstilling og noen spesifikke spørsmål vi hadde tenkt å spørre (vedlegg A). Det vi vektla under etableringen av intervjuguiden var å stille spørsmål som muliggjorde en fri samtale. For å få til en fri samtale er det viktig for forskerne å ha mest mulig åpne spørsmål, slik at respondenten kan dele egne erfaringer og meninger tilknyttet temaet (Tjora, 2013, s.104). Spørsmålene i intervjuguiden er utledet fra relevant teori som er gjennomgått i kapittel 2. Denne intervjuguiden kunne respondentene be om i forkant av intervjuet, men intervjuet krevde ingen spesielle forberedelser.

Hensikten med intervjuguiden var å sikre at alle temaene, som vi på forhånd hadde kategorisert som relevante opp mot problemstillingen, ble dekket (Jacobsen, 2015, s.150). Intervjuguider (Jacobsen, 2015) deles inn etter hvilke strukturingsgrader de har; svært lav, middels og høy

struktureringsgrad. Intervjuguiden med middels strukturingsgrad, slik som vår, kan kjenne- tegnes ved at de legger opp til at respondenten selv skal kunne ta opp temaer, men dersom et tema ikke berøres så skal intervjueren ta det opp (Jacobsen, 2015, s.151).

Spørsmålene i intervjuguiden baserte seg på dokumentanalyser og teorien rundt fenomenet. Oppbyggingen av intervjuguiden har basert seg på det Tjora (2013) beskriver i boka *Kvalitativ forskningsmetoder i praksis*. Et dybdeintervju struktureres etter tre hoveddeler: oppvarmings- spørsmål, refleksjon og avrundning (Tjora, 2013, s. 112). Oppvarmingsspørsmålene våre var knyttet til hvilken bakgrunn og stilling respondenten hadde under TRJE18 og hvilken stilling vedkommende har nå. Slike spørsmål blir sett på som «uformelle og ufarlige», og krever ingen store refleksjonsprosesser (Tjora, 2013). Videre hadde vi noen refleksjonsspørsmål som eksem- pelvis «*hva synes du om konseptet?*». Disse refleksjonsspørsmålene utgjorde kjernen av inter- vjuene våre. Her inviteres respondenten til å dele sine betraktninger og refleksjoner rundt temaet (Tjora, 2013, s. 113). Under etableringen av intervjuguiden fokuserte vi på å ha mest mulig åpne spørsmål, slik at respondentene selv kunne utbrodere om det de syntes var mest relevant. Intervjuguiden vår bestod av to hoveddeler, med forskningsspørsmålene (presentert under punkt 1.3) som fokusområder. Vi lagde 4-5 spørsmål som skulle belyse hver av forsknings- spørsmålene, og dermed problemstillingen for oppgaven. Avslutningsvis stilte vi et oppsum- meringsspørsmål som muliggjorde tilføyelse og eventuelle korreksjoner.

3.3.3 Gjennomføring av intervjuer

I starten av intervjuet gikk vi, sammen med respondenten, gjennom temaet for intervjuet, problemstillingen vår og hvilke rettigheter respondenten hadde. Dette ble gjort i den hensikt å gi respondenten det vi anså som vesentlig informasjon, og for å gi respondentene mulighet til å stille spørsmål rundt formalia dersom de hadde det. Tidsbruken per intervju varierte, men de aller fleste intervjuene holdte seg innenfor en time.

Under gjennomføringen av intervjuer følte vi som intervjuere at respondenten hadde tillit til oss og var oppriktige med den informasjonen de delte. Intervjuobjektene hadde (fra vårt perspektiv) tillit til oss fordi de var mennesker med høy fartstid i Forsvaret, hadde mye kunnskap om teamet og en stor erfaringsbank. Siden respondentene var mennesker med ulike høye stillinger i For- svaret, så vi på det som mest hensiktsmessig å la de bestemme tidspunkt for intervjuet. I tillegg til dette, presiserte vi at de var de som styrte «showet» og at vi ønsket at de skulle få muligheten til dele sine refleksjoner, perspektiv og erfaring rundt temaet. En annen faktor som vi mener, var med å skape tillit mellom respondenten og oss, var at problemformuleringen i studien var

noe som interesserte dem særs. Utvalget vårt bestod av logistikkfagligpersonell med tilknytning til Sjøforsvaret. De uttrykket et ønske om å lese studien når den var fullført. Disse elementene, tror vi, var med å skape den tilliten vi opplevde; de var i sentrum, de satte premissene for intervjuet og temaet var av interesse for dem.

Under selve gjennomføringen av intervjuet ble det brukt en diktafon. Dette var noe som ble eksplisitt kommunisert til respondentene. Diktafonen ble brukt til å sikre at vi fikk med oss all informasjon som ble formidlet av respondentene. Ved å bruke dette verktøyet, kunne vi fokusere ytterligere på å skape den gode dialogen og anerkjenne respondenten med non-verbale og verbale uttrykk slik som nikk eller «skjønner». Dette gjorde at intervjuene fikk god flyt, og vi kunne be om konkretiseringer eller utdypninger på noen av spørsmålene. Dette er noe av styrken med bruken av diktafoner (Tjora, 2018, s. 138). I tillegg til den gode flyten i kommunikasjon, åpnet også bruken av diktafoner muligheten til å gjengi respondenten ordrett i analyse- og drøftedelen av studien.

3.4 Dataanalyse

Dataanalysen gjennomført i denne studien baserer seg på kvalitativ data samlet gjennom dokumentanalyser og individuelle intervjuer som beskrevet i kapittelet over. Kvalitativ datanalyse handler om å kunne dokumentere, utforske, systematisere, kategoriserer og til slutt sammenbinde dataen (Jacobsen, 2015, s.199). Analysen som vi gjennomførte i denne studien, var en innholdsanalyse. Rasjonalet bak en innholdsanalyse er en antakelse om at det en person sier i et intervju kan reduseres i til et sett færre, mer overordnede og meningsfulle kategorier (Jacobsen, 2015, s.207). En innholdsanalyse setter søkelyset på å finne det sentrale i intervjuene og se om det er likheter eller ulikheter mellom de ulike respondentenes oppfatninger. Innholdsanalyse består grovt sett av to deler: kategorisering og tilordning av kategorier. I de neste delkapitellene skal vi redegjøre for hvordan vi kategoriserte og tilordnet dataen, men først skal vi redegjør for transkripsjonen som lå til grunn får gjennomføring av analysen.

3.4.1 Transkripsjon

I etterkant av intervjuene transkriberte vi intervjuene i sin helhet for å sørge for at vi fikk med oss all informasjon. En skriftlig framstilling av informasjon kalles asynkron (Jacobsen, 2015, s.201). Grunnen til at man skal bruke asynkron, er for å lettere finne tilbake til informasjonen som senere skal analyseres. Dersom man benytter kun lydfiler, hevder Jacobsen (2015) at man

må bruke vesentlig mer tid på å navigere fram til den informasjonen man vil ha. Alle transkripsjonene er normalisert, vi har altså oversatt fra dialekt til bokmål (Tjora, 2018). Dette er for å bevare anonymitet, og for å enklere forstå det som ble formidlet. Transkriberingsprosessen var for vår del noe av det mest frustrerende med hele studien, men i etterkant er vi veldig takknemlige for å ha gjort det. Grunnen til at vi er takknemlige, er fordi dette er med å gjør det mulig å kontrollere studien vår. Et annet tiltak som økte gyldigheten til studien vår, var at vi sendte tekstfilen til respondentene for gjennomlesing. Med dette fikk vi bekreftelse fra respondentene på at vi hadde fått med oss de store linjene. Totalt ble det 80 maskinskrevne A4 sider.

Intervjuer: [00:04:40] Når du tenker på vertslandstøttekonseptet i rammen av Totalforsvaret, hva tenker du på da? Bare sånn first thoughts.

Respondent3: [00:04:51] Da tenker jeg at man benytter ressurser sånn generelt i samfunnet for å løse disse oppgavene her. For vår del så handler det eksempelvis å bruke strategiske partnere slik som Grieg eller Wilhelmsen til å utføre mye av dette. Fordi Forsvaret selv sitter ikke på nødvendigvis alle de ressursene for å løse dette oppdraget. Så da spiller man på hele totalforsvar og drar inn de aktørene som er nødvendig for å løse det. På et lite havneopphold så er det svært enkelt. På en større operasjon eller øvelse så er de totale aktørene i dette konseptet og partnerne er de tungt involvert.

Figur 8: Eksempel på transkribering av lydfilen.

3.4.2 Koding av data

Den innledende dataanalysen og kodingen av samtlige intervju ble gjennomført hver for oss for å unngå å påvirke hverandres synspunkter tidlig i analyseprosessen (forskertrianglering). Måten vi kodet dataene på var å skrive ned fortolking av utsagnene. Samt at vi noterte ned mulige påstander om vertslandstøttekonseptet, og dersom noe kom frem flere ganger, telte vi hvor mange ganger det kom fram. Kodingen baserte seg på en innholdsanalyse med flere ulike underkategorier og noen hovedkategorier.

Respondent3: [00:04:51] Da tenker jeg at man benytter ressurser sånn generelt i samfunnet for å løse disse oppgavene her. For vår del så handler det eksempelvis å bruke strategiske partnere slik som Grieg eller Wilhelmsen til å utføre mye av dette. Fordi Forsvaret selv sitter ikke på nødvendigvis alle de ressursene for å løse dette oppdraget. Så da spiller man på hele totalforsvar og drar inn de aktørene som er nødvendig for å løse det. På et lite havneopphold så er det svært enkelt. På en større operasjon eller øvelse så er de totale aktørene i dette konseptet og partnerne er de tungt involvert.

- AS Ali Seena Jamali**
Forsvaret er for lite. Her påpeker respondenten mangel på ressurser i hele Forsvaret som en åpenbar grunn for HNS.
- AS Ali Seena Jamali**
Bruken av totalforsvaret er beskrevet i konseptet, viser at respondenten har kjennskap til både HNS-konseptet og Totalforsvarskonseptet.
- AS Ali Seena Jamali**
Beskriver spennet av HNS-opdrag.

Figur 9: Den innledende analysen og kodingen av et intervju. Kodingen baserer seg på innholdsanalyse som gir grunnlag for ulike hoved- og underkategorier.

Deretter valgte vi å sammenligne forståelsene våre av dataen i intervjuene, og dannet sammen kategorier for utsagnene. For eksempel kom kategorien «ressursmangel» fram hos funnene til begge. Deretter bestemte vi oss for å bryte ned ressursmangel i flere deler basert på Forsvarets styringsmodell (Teori), med personell, IKT, materiell og økonomi som underkategorier.

Kategorien (Ressurser)	Innhold
1. Personell	Alle typer data som inneholder informasjon om personell til å løse vertslandsstøtteoppdrag
2. IKT	Alle typer data som omhandler IKT-utfordringer ifm. vertslandsstøtteoppdrag
3. Materiell	All data som omhandler status på materiellparken til Sjøforsvaret og hvordan det blir påvirket av vertslandsstøtteoppdrag
4. EBA	All data som omhandler EBA
5. Økonomi	All type data som berører økonomiske perspektiv ifm. vertslandsstøtte

Figur 10: Eksempel på kategorisering i hoved- og underkategorier. Kategorien, Ressurser, kan deles inn i underkategoriene personell, IKT, materiell, EBA og økonomi. Figuren viser hva hvert av underkategoriene innebærer.

Etter kategoriseringen tilordnet vi enheter til kategoriene (datatriangulering). Det tilordningen forsøker er å se om det er mulig å flytte data fra én kontekst (intervju) til en annen (kategori) (Jacobsen, 2015, s.211). Deretter ser man på likheter og ulikheter mellom de ulike kontekstene, og ser om det er flere som opplever det samme på tvers av enhetene. Til slutt gjennomførte vi en sammenbinding av datamaterialet. Her handlet det om å skape betydning fra kategoriene og forklare sammenhengen mellom ulike forhold. Dette har blitt gjort gjennom dirkete sitat, og under presentasjonen av data (kapittel 4) vil sitater og gjengivelser brukes omfattende for å både beskrive og diskutere funnene våre.

3.5 Forskningskvalitet

Den definisjonen av forskningskvalitet som vi kommer til å benytte oss av, er hentet fra Jacobsen (2015) og har følgende ordlyd:

«Den samlede kvaliteten til et forskningsprosjekt, uansett om det er et kvalitativt eller et kvantitativt opplegg, bestemmes av den som leser forskningen, faktisk tror at det som skrives er sant.» (Jacobsen, 2015, s. 246). For å belyse studiens kvalitet, er gyldighet og pålitelighet to viktige begreper. Under følger en redegjørelse for hva disse innebærer og hvordan de er ivaretas i denne studien.

3.5.1 Gyldighet

Gyldighet deles i to deler, intern og ekstern gyldighet. «Intern gyldighet går på om resultatene oppfattes som riktige» (Jacobsen, 2015, s. 228). Dette krever at dataene som forskeren samler, er validert. Validering betyr at man evner å beskrive virkeligheten slik den faktisk er (Jacobsen, 2015). Gjennom triangulering, som var et viktig tiltak for å oppnå validering, mener vi at studien gjenspeiler virkeligheten samtidig som å skape et bilde av hvordan det bør være. Under utvalgsprosessen har vi satt søkelys på å få respondenter fra flere nivåer i Sjøforsvaret. Informasjonen, skulle også gi et bilde på temaet fra ulike perspektiver, slik at det skal gjenspeile virkeligheten sett fra de ulike organisasjonsnivåene.

Det som derimot svekker studiens gyldighet, er at mange av våre respondenter har selv jobbet tett med etableringen av vertlandsstøttekonseptet. Dette kan ha ført til bias, der informantene har et mer positivt syn på, større kjennskap til og eventuelt fargede meninger om konseptet, slik at de ikke nødvendigvis gjenspeiler realiteten i Sjøforsvaret. En annen faktor som kan ha påvirket studien vår, er at vi kan ha blitt «farget» tidlig i innsamlingsprosessen, noe som kan ha ført til at vi har lett etter informasjon som støtter opp under våre antakelser og fordommer (Jacobsen, 2015, s. 232). Måten vi har valgt å kategorisere, analysere og drøfte dataen i studien vår kan også ha svekket gyldigheten til studien vår (Jacobsen, 2015, s. 233-237). Slurve-feiler og antaksler er typiske elementer som kan føre til svekket gyldighet. For å redusere feilmarginen i analyse og drøfting av dataene, har vi delt våre prelimnære funn med respondentene. Dette var et tiltak vi benyttet oss av, for å sikre at vi klarte å representere virkeligheten slik respondentene så den.

Valgt metode gjør det i utgangspunktet utfordrende å oppnå høy grad av ekstern gyldighet. Metoden vår har hatt få enheter og relativt liten spredning i enhetene, men likevel kan resultatene være holdbare for andre DIF-er i Forsvaret. Studien har videre sterk teoretisk generalisering. Vi kan med studien forklare kausalmekanismene og peke på likheter mellom teorien bak konseptene og selve utførelsen av konseptet. Formålet med oppgaven var ikke å kunne genera-

lisere, men heller beskrive virkeligheten fra respondentens perspektiv i et visst tidsrom. Metoden vi har valgt, har ført til at studien har sterk intern gyldighet, mens den har svakere ekstern gyldighet og liten grad av direkte overførbarhet til andre studier som undersøker det samme.

3.5.2 Pålitelighet

Pålitelighet handler om å anerkjenne at selve undersøkelsen kan ha vært med å skape de resultatene man har fått (Jacobsen, 2015, s. 241). Det er en rekke ulike faktorer som kan ha påvirket påliteligheten til studien vår, alt fra undersøkereffekten til unøyaktig notatting. I løpet av studiens gang har vi forsøkt å styrke påliteligheten ved å innføre ulike tiltak for å motvirke effektene fra disse faktorene; eksempelvis undersøkereffekten. Undersøkereffekten handler om at selve undersøkeren kan ha påvirkning på fenomenet han eller hun undersøker (Jacobsen, 2015, s. 242).

Dette er noe vi spesielt la merke til under intervjuene våre. Kvaliteten av dataene fra intervjuene varierte, og noe av grunnen kan ha vært oss som undersøkere. For å forsøke å motvirke dette bestemte vi oss for å skape mest mulig likhet mellom intervjuene. I tillegg til å semis-strukturere intervjuene, stilte bare den ene undersøkeren spørsmålene og holdt dialogen, mens den andre tok notater av viktige funn. Til tross for dette merket intervjueren at miljøet som vedkommende skapte (sammen med respondenten) under de ulike intervjuene varierte. Dette er noe som kan ha vært med på å påvirke resultatene, og er blant faktorer som kan ha svekket påliteligheten til studien.

Et annet forhold som kan ha påvirket vår studie, er konteksteffekten. Konteksteffekten handler om å se hvilke dimensjoner ved konteksten som kan være med på å påvirke resultatene til studien (Jacobsen, 2015, s. 243). Vi gjennomførte intervjuene gjennom videonettpprat. Selv om det har blitt normalen det siste året, merket vi at det førte til en kunstig kontekst som var uvanlig for flere av respondentene. Begrensningene ved videonettpprat reduserte også vår evne til å tolke respondentenes kroppsspråk. Det at vi derimot kunne se ansiktsuttrykkene til respondenten var med på å motvirke noen av de uheldige konsekvensene av et digitalt intervju.

For å redusere de negative konsekvensene av en kunstig kontekst, fokuserte vi på å skape god tillit. Måten vi gjorde dette på, var å la respondentene være premissgivere, og anerkjente deres høye erfaringsnivå tilknyttet vertslandsstøttekonseptet. En annen dimensjon som trolig påvirket resultatene våre, var at dette var planlagte intervju, der respondentene hadde fått muligheten til å reflektere i forkant av intervjuet (Jacobsen, 2015, s.244). Det at respondenten har fått mulighet

til å reflektere rundt temaet, ser vi på som en styrke, da svarene trolig er mer gjennomtenkte og nyanserte, enn de ville vært uten refleksjon i forkant.

Under analysen av data er det spesielt to faktorer som man må passe seg for, unøyaktig registrering og upresis analyse av data (Jacobsen, 2015, s.245-246). For å unngå dette brukte vi som tidligere nevnt diktafon for å lette transkriberingsprosessen. Transkripsjonsprosessen vår satte søkelys på ren transkripsjon, det betyr at vi utelatte fyllord, pauser, dialekt osv. Dette er en klar utfordring for studiens pålitelighet. Fyllordene, pausene og særegne ord på dialekt kan ha hatt en betydning som vi nå ikke for med oss (Tjora, 2018, s.144-145). Dette, i tillegg til at man misser fonetiske ledetråder i overgangen fra lyd til ord, kan ha ført til at vi går glipp av vesentlig informasjon under analysen. Disse elementene kan ha påvirket vår tankegang under analysen, og dersom vi var usikre på hva som mentes med en setning, gikk vi tilbake til lydfilen for å sikre oss at vi hadde tolket det riktig. Et annet tiltak som bidro til å motvirke disse effektene av transkribering, var å sende transkripsjonsdokumentet til intervjuobjektet.

Alt i alt anerkjenner vi at studien kan ha noen utfordringer når det gjelder pålitelighet, men tiltakene iverksatt under studiens utførelse, er med på å redusere effektene av disse.

3.6 Oppsummering av metode

Gjennom dette kapittelet har vi redegjort for de metodiske valgene vi tok for å besvare problemstillingen. Den overordnede tilnærmingen vår var en abduktiv tilnærming der vi benyttet oss en eksplorerende problemformulering med fokus på å undersøke fenomenet. Den eksplorerende problemformuleringen ble besvart gjennom kvalitativ metode med dokumentanalyse og individuelle intervjuer som kilder til data. Intervjuene ble gjennomført over videonettpat, og i etterkant transkribert i sin helhet. Analysen av dataen ble gjennomført gjennom kategorisering, forenkling og sammenbinding. Studiens pålitelighet og gyldighet ble også vurdert i dette kapittelet. Vi har skrevet et omfattende metodekapittel, dette er for å gi leseren innblikk i hvordan vi har gjennomført forskningsstudiet, og for å være mest mulig transparent. Nedenfor gir tabellen oversikt over metodiske valgt som vi har tatt.

Tabell 2:

Hva	Metodiske valg
Forskningstilnærming	Abduksjon
Formålet med forskningen	Eksplorerende
Metode	Kvalitativt
Design	Intensivt små-N-studie
Datainnsamling	Semi-strukturerte intervju
Dataanalyse	Innholdsanalyse
Datapresentasjon	Sitater og gjengivelser

Forklaring: Oppsummering av metodiske valg vi har gjort i denne studien.

4 Resultater og analyse

I denne delen av oppgaven skal vi presentere funnene i studien. Vi skal i første omgang kort gå gjennom hvordan praktiseringen av vertlandsstøtte foregår i Sjøforsvaret. Etter denne redegjørelsen skal vi presentere hvilke faktorer som har vært med på og ført til at praktiseringen av konseptet har blitt suksessfullt. Til slutt presenterer vi noen utfordringer med konseptet, og praktiseringen av konseptet. Utfordringene som blir nevnt omhandler struktur, ressursmangel i form av materiell og personell, samt beredskap. Utfordringene tilknyttet beredskap ser vi på som et særdeles viktig funn i oppgaven vår.

4.1 Praktiseringen av vertlandsstøttekonseptet

Sjøforsvaret praktiserer vertlandsstøtte i stor grad slik konseptet legger opp til det. Det var lite samsvare mellom teorien vår om at konseptet ikke ble brukt og realiteten. Respondentene peker på flere ulike utfordringer med Sjøforsvarets praktisering av vertlandsstøttekonseptet, men alt i alt virker konseptet etter formålet, og gir de nødvendige rammene for å levere tilstrekkelig vertlandsstøtte. Her skal vi kort gjøre rede for hvordan vertlandsstøtte faktisk praktiseres i Sjøforsvaret.

1. Allierte maritime styrker sender en anmodning om vertlandsstøtte.
2. FOH, J4 HNS-seksjonen, får ansvar for å analysere behovene og utnevner deretter en HU tilpasset behovet. For maritime styrker er det naturligvis Sjøforsvaret.
3. Sjøforsvaret for HU-ansvaret og skal levere behovene.
4. NSS, med N4-oppen som innslagspunkt, koordinerer, styrer og tilrettelegger for vertlandsstøtte.
5. Avhengig av omfanget og karakteristikken av behovene bruker man det som er best egnet av egne eller sivile ressurser. Egne ressurser i Sjøforsvaret består av ressursene både i marinen og kystvakten, mens sivile ressurser er strategiske partnere som Grieg Solutions.
6. Alliert behov blir dekket og Sjøforsvaret har løst oppdraget sitt om å levere vertlandsstøtte.

Denne prosessen er noe som forgår kontinuerlig i Sjøforsvaret, og vertlandsstøtte er noe som leveres mer eller mindre ukentlig. Spennet i hva som leveres og hvor mye ressurser Sjøforsvaret

må benytte seg av varier. Enkle oppdrag slik som havneopphold, eller bruk av skytefelt er rutinepreget, mens øvelser slik som TRJE18 og CR22 krever store mengder ressurser og planlegging.

«Det har vært utfordrende å definere: når er det trening? Når er det øving? Når er det en HNS-operasjon? Så det å definere hva HNS er og hvem som skal gjøre hva i Sjøforsvaret er utfordrende.» (R3, 2021)

Flere av respondentene støtter R3 og uttrykker samme frustrasjon når det gjelder det å definere vertslandsstøtte. Til tross for det her har Sjøforsvaret klart å bruke konseptet slik den er tiltenkt og Sjøforsvaret viser etter vår mening en god forståelse for konseptet, oppdraget og utførelsen av vertslandsstøtte.

4.2 Suksessfaktorer

Oppfatningen vi sitter igjen med etter studiens gang er at de aller fleste i Sjøforsvaret er svært fornøyde med konseptet i sin helhet. Respondentene peker på flere ulike forhold som har vært med på og sørget for at man har klart å ta i bruk vertslandsstøttekonseptet i forsvarsgrenen, og hvorfor man til tross for utfordringene kan se på implementeringen av som en suksess. Dette delkapittelet vil redegjøre for noen av suksessfaktorene i konseptutviklingen.

Det som er felles for alle respondentenes svar når det gjelder hva de mener er den største fordelen med implementering av konseptet er at man har gått gradvis fremover med implementeringen, utviklet og justert konseptet etter behov og dermed forbedret det. TRJE18 blir sett som en særdeles viktig brikke i konseptutviklingen, og mange peker på utprøvingen av konseptet under øvelsen som en viktig faktor for å få på plass implementeringen av konseptet. Under TRJE 18 lærte Sjøforsvaret mye som man brukte i videreutvikling, og tilpasning av konseptet. Slik ble konseptet mer virkelighetsnært og implementerbart. De tre suksessfaktorene vi har kommet fram til er: kjennskap, operasjonalisering og bruk av konseptet. Mye av det positive respondentene nevner kan kategoriseres inn under en av disse tre kategoriene.

Kjennskap	Operasjonalisering	Bruken av konseptet

Figur 11: Suksessfaktorer for implementeringen av vertslandsstøtte i Sjøforsvaret. Grønne indikatorer betyr at man er godt kjent med vertslandsstøttekonseptet og at man bruker det aktivt hele tiden. Gul indikator tyder på noen klare forbedringspotensialer

Disse tre faktorene henger tett sammen, samtidig som at det er mulig å vurdere i hvor stor grad hver faktor er blitt fokusert på av Sjøforsvaret. For å gjøre dette nytter vi en tabell med ulike fargeindikatorer som beskriver situasjonen i Sjøforsvaret for hver faktor. Grønn betyr at statusen er god, gul er at man har noen forbedringspotensialer og rød er at man har vesentlige forbedringspotensialer. I påfølgende tekst kommer vi til å gå i dybden på hvorfor vi har satt den fargekoden på hvert av elementene. For eksempel hvorfor vi mener at det er god kjennskap til vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret.

4.2.1 Kjennskap

Oppfatningen vi sitter igjen med etter studien er at Sjøforsvaret er kjent med konseptet, det trenes og øves på, og at man har implementert det i planverket. Flere av respondentene peker på at konseptet er velutviklet og gir klare arbeidsoppgaver til de ulike aktørene som er tiltenkt å løse vertslandsstøtteoperasjoner. I tillegg peker de på den gradvise utviklingen vertslandsstøttekonseptet som en viktig faktor for kjennskapen til konseptet.

«Jeg synes konseptet har blitt veldig bra faktisk, det har over tid blitt et veldig konkret og håndterlig konsept.» (R3, 2021)

«Jeg mener at konseptet er helt rett, og vi har ikke så mange andre muligheter.» (R4, 2021)

«Jeg må si at jeg synes at konseptet er veldig oversiktlig og bra, det viser hele totalforsvaret, og ikke bare Forsvaret, det tror jeg er veldig nyttig.» (R5, 2021)

Disse sitatene viser at Sjøforsvaret er fornøyd med at det eksisterer et konsept som beskriver deres oppdrag når det gjelder vertslandsstøtteoperasjoner. I denne studien undersøkte vi personell med tett kjennskap til utviklingen av konseptet, og med tung logistikk-faglig bakgrunn og erfaring. Dette har trolig påvirket funnet vårt når det gjelder kjennskap til konseptet. Dersom man hadde undersøkt personell med mer variert bakgrunn kunne man fått et annet resultat. Til tross for dette mener vi at de nødvendige nivåene i Sjøforsvaret er kjent med, og er fornøyde med vertslandsstøttekonseptet. Derfor mener vi, når det gjelder kjennskap til konseptet, at statusen er grønn.

4.2.2 Operasjonalisering

Respondenter i studien uttrykker at Sjøforsvaret har utviklet gode rutiner for å håndtere og implementere vertslandsstøttekonseptet i organisasjonen. På spørsmål om operasjonalisering av konseptet svarer noen av respondentene dette:

«Ja, jeg vil si at Sjøforsvaret har gjort de nødvendige tilpasningene som må til for å operasjonalisere konseptet. Det er klart vi må revidere planverket mer eller mindre kontinuerlig» (R4, 2021)

«Sjøforsvaret har klart å operasjonalisere konseptet, de følger de retningslinjene som er gitt fra FOH, og er klar over rollen sin som HU når det gjelder det maritime. Så jeg tenker at det er veldig tett og god oppfølging av intensjon av konseptet, men at Sjøforsvaret har tilpasset konseptet til sin virksomhet, det maritime» (R1, 2021)

Dette viser at man i Sjøforsvaret har klart å ta til seg oppdraget som er gitt med konseptet og operasjonalisert det i planverket sitt. Verdien av konsept blir utvist når man klarer å bruke det under daglige operasjoner, øvelser og treninger og reelt når det blir behov for det. Dermed er det betryggende å sitte igjen med et inntrykk av at konseptet faktisk er blitt en del av planverket i Sjøforsvaret. Det som derimot taler mot dette inntrykket, er spennet av evnen til leveranse i hele konfliktspekteret. Senere i teksten presenteres utfordringer knyttet til beredskap og evnen til å levere vertslandsstøtte i større politiske kriser. Selv om oppdraget løses i fredstid, er ikke dette nødvendigvis sannheten under mer komplekse utfordringer. Derfor har denne måleparameteren fått status gul.

4.2.3 Bruk av konseptet

For å vurdere hvor mye konseptet blir brukt i Sjøforsvaret har vi satt søkelyset på respondenter med omfattende og viktig informasjon om nettopp dette teamet (nøkkelrespondenter). Nøkkelrespondentene har selv hatt, eller har roller i daglig drift eller operasjoner der de har bruk for konseptet. Disse nøkkelrespondenten forteller om aktiv bruk av vertslandsstøttekonseptet som et oppslagsverk i planfasen.

«Under planfasen av TRJE18 ble konseptet brukt i stor grad.» (R2, 2021)

«For vår del er vertslandsstøttekonseptet et konsept som hjelper oss å trekke de store linjene for hvordan vi skal understøtte, og forstå vår rolle som HU i Totalforsvarsperspektivet. Slik at vi bruker det som et verktøy for å løse våre oppgaver, men også for å koordinere med eksterne taktiske enhetene som skal støtte oss, eller som vi skal støtte.» (R7, 2021)

«Altså vi bruker den når vi planlegger. Når jeg sitter og planlegger disse tingene går jeg inn i dokumentet og finner ut hva Sjøforsvarets sin rolle er, og hvilke muligheter og begrensninger vi har.» (R3, 2021)

Når kompleksitet og ressursbruken øker, fører det til at man må bruke fartøyer som egentlig har andre oppdrag til daglig til å håndtere vertlandsstøtteoperasjoner. Som en ringvirkning av vertlandsstøtte setter man de få personene med den typen kompetanse under stor belastning. Dette henger tett sammen med utøvelsen av roller, ansvar og myndighet. Selv om respondene generelt sett er fornøyde med redegjørelsen av RAM til Sjøforsvaret, er det flere som savner en diskusjon om RAM i Sjøforsvaret.

«Diskusjonen om hvem i Sjøforsvaret som egentlig bør løse HNS-oppdrag er ikke tatt. Det er veldig lett å sette likhetstrekk mellom HNS og logistikk, men vertlandsstøtte er ikke primært logistikk, det er kanskje mest logistikk, men like mye tilgang til fasiliteter, sambandsinteraksjon, styrkebeskyttelse og en masse andre aktiviteter.» (R2, 2021)

Disse opplevelsene kan peke på en utfordring med struktureringen av Sjøforsvaret og kommando og kontroll (K2). Det er krevende å definere hva en god struktur er, men mange respondenter ønsker en diskusjon rundt betydningen av vertlandsstøttekonseptet og dets implikasjoner. K2 handler ikke kun om egen avdeling, fartøy eller forsvarsgren, men også om avgrensningen til de andre aktørene, eksempelvis Forsvarsbygg (FB), FLO, Hæren, HV osv.

«Det som er krevende er aktørbilde. Det er mange fingre som skal inn i samme honningskrukke, og vi er avhengig av gode koordineringsmekanismer og samordning så vel som en god plan» (R4, 2021)

«Største utfordringen med å levere god vertlandsstøtte er vår evne til å beskytte de. Slik Sjøforsvaret er i dag har vi ingen fartøyer som er spesielt godt egnet til FP-oppdrag.» (R5, 2021)

«Det kan bli utfordrende å planlegge all vertlandsstøtten som Sjøforsvaret har ansvar for. Spesielt når vi har en liten stab, som vi har nå, for da må vi planlegge, koordinere og styre alt fra CR22 til havnebesøket denne uken» (R7, 2021)

Disse sitatene kan peke på utfordringer med å definere strukturen i Sjøforsvaret, og en bedre strukturering av Sjøforsvarets ressurser må diskuteres ytterligere for å gjøre utføringen av vertlandsstøtte lettere.

4.3.2 Personellmangel

Respondentene opplever på en eller annen måte ressursmangel som en klar utfordring når det gjelder praktisering av vertlandsstøttekonseptet. Manglende personell og manglede utstyr til å utføre vertlandsstøtteoperasjoner er det som stikker seg ut mest. Mangel på personell både i staber og utøvendelementer av vertlandsstøtte i Sjøforsvaret er noe som går igjen på flere

nivåer, fra utøvendenivå til ledernivået. På planleggingsselementet peker respondenter på den økt aktiviteten av allierte styrker, og at dette har ført til økt behov for understøttelse, og som igjen fører til økt behov for flere mennesker med slik kompetanse. Per dags dato er det ingen som har vertlandsstøtteoperasjoner som sin primære arbeidsoppgave, men mye av det faller i fanget til N4-OPS. Dette er noe N4-OPSen har løst på en utmerket måte, men mangelen av dedikert vertlandsstøtteenhet påpekes både av respondenter i utøvende nivåer og ledernivået i Sjøforsvaret.

«Selv om N4-OPS er innslagspunkt for HU i Sjøforsvaret så er det ingen som har det som sin primæroppgave å drive med vertlandsstøtte, det er en sekundærrolle som tilfaller N4-OPS.» (R7, 2021)

«Omfanget er såpass stort at man bør ha en som har kunnskap i dybden og som har jobbet mye med det, men slik det er nå er det bare en bifunksjon.» (R8, 2021)

«Det som er den største svakheten er at Sjøforsvaret ikke har ressursatt plankapasiteten og planelementene til å kunne planlegge og utføre, det er rett og slett ikke nok folk til å klare å levere når det blir stort nok, det er den største utfordringen.» (R6, 2021)

Disse sitatene forteller om en situasjon som ikke er særlig hensiktsmessig, der manglende personell med riktig kompetanse er fremtredende.

4.3.3 Materiellmangel

Økt aktivitet av allierte maritime styrker har ført til at Sjøforsvaret oftere, enn før, blir tildelt HU-ansvaret og må tilfredsstille de behovene som allierte maritime styrker har. Selv om aktiviteten har økt, er kapabilitetene man har tilgjengelig i Sjøforsvaret de samme. Dette betyr at man må håndtere mengden av operasjoner med det man har. Dette blir påpekt av flere av respondentene som en klar utfordring for Sjøforsvaret.

«Det å taske fartøyer og avdelinger til å løse oppdrag tilknyttet vertlandsstøtte er en stor utfordring. Det tar mye fokus og det er ressurskrevende på fartøy og besetninger som er svært strekt mellom eksisterende oppdrag. Så det er på en måte gitt en økning i oppdragsporteføljen til Sjøforsvaret uten at man har helt tenkt gjennom hva dette betyr for ressursene man har satt på det og noen av disse oppdragene fører til at man faktisk må bruke Sjøforsvarets svært begrensede materiellpark for å løse det her.» (R3,2021)

«Ulempen med dette konseptet er at det ikke er ressurser på noen måter, så det fører til at man for et tilleggsoppdrag til hele Sjøforsvaret uten ressurser til å løse det.» (R2, 2021)

Disse sitatene viser at en økning i antall oppdrag har krevd sitt fra Sjøforsvarets materiellpark. Det å øke oppdragene til de ulike avdelingen og besetningen kan i fremtiden ha ringvirkninger som vi ikke klarer å forutsi i dag. Man bør være klar over at det er begrenset hvor mye et fartøy eller en besetning kan gjøre før man må gjennomføre rekondisjonering og at disse oppdragene går på bekostning av det som er primærvirksomheten til fartøyet.

4.4 Beredskap

De fleste respondentene mener at Sjøforsvaret ikke er dimensjonert for å løse vertlandsstøtteoperasjoner i henhold til konseptet i hele det sikkerhetspolitiske spekteret. Samtidighetsutfordringer, mangel på ressurser og personell, og økt kompleksitet blir pekt på som særlige utfordringer for gjennomføring av vertlandsstøtte i sikkerhetspolitiske kriser og eventuelle kriger.

«For det første er samtidighetsproblematikken helt åpenbar, det vil alltid være et dilemma mellom egen krigføring og operasjoner kontra det å drive alliert mottak. Spesielt komplekst blir det dersom man driver krig et sted i landet og har alliert mottak flere andre steder. Det er klart at Sjøforsvaret verken er bemannet eller ressursatt for å kunne klare dette i hele konfliktspekteret etter mitt syn.» (R4, 2021)

«Nei, jeg mener ikke at Sjøforsvaret klarer å løse vertlandsstøtteoperasjoner i hele konfliktspekteret. Det er mye mangler, og dersom vi går inn i detaljene på alle oppdragene Sjøforsvaret skal løse så klarer man ikke å oppfylle alt det her, og i hvert fall ikke i en samtidighetsdiskusjon.» (R3, 2021)

«På materiellsiden er vi ikke optimalt dimensjonert for å løse vertlandsstøtte i hele konfliktspekteret mener jeg. Med mindre det skal gå utover fartøyenes primære oppdrag og anvendelse evner vi ikke godt nok å levere for eksempel FP til allierte. Så sann sett er vi ikke tilstrekkelig satt opp med ressurser.» (R5, 2021)

«Så lenge vi ikke har dedikert personell for å håndtere vertlandsstøtte, i hvert fall minst en ansatt, så mener jeg at vi ikke er dimensjonert for å håndtere alt.» (R7, 2021)

Dette er noen sitater fra intervjuene som forteller om situasjonen tilknyttet Sjøforsvarets evne til å håndtere vertlandsstøtte. Sjøforsvaret er ikke beredt eller dimensjonert for å håndtere kompleksiteten av vertlandsstøtte i større sikkerhetspolitiske kriser og eventuelle kriger.

5 Drøfting

Dette delkapittelet handler om å drøfte resultatene fra studien vår, her kommer vi til å diskutere hvorfor resultatene har blitt som de er og hvordan det samsvarer med det teoretiske rammeverket vårt. Vi kommer til å diskutere funnene sett fra ulike perspektiv og forsøke å koble det teoretiske rammeverket opp mot funnene og hva disse funnene har å si i lys av problemstillingen vår: *hvordan praktiseres vertlandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret?*

Innledningsvis vil vi diskutere suksessfaktorene ved implementering av vertlandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret. Deretter skal vi diskutere et særdeles viktig funn i oppgaven, beredskap. Videre drøftes utfordringene sett gjennom de analytiske verktøyene; resultatkjeden og interessentmodellen.

5.1 Suksessfaktorer

Mye av grunnen til at Sjøforsvaret klarer å praktisere vertlandsstøtte i henhold til konseptet knytter seg til tre faktorer.; kjennskap, operasjonalisering og bruken av konseptet. Disse har vært med på å definere suksessen av implementeringen av vertlandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret. Det er tydelig at konseptet brukes i logistikkmiljøene som et verktøy for å levere behovene til allierte styrker. Men hvorfor er det slik at dette konseptet blir så godt tatt imot? Eksempelvis er det stor forskjell mellom implementeringen av vertlandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret og landlogistikk konseptet i Hæren. Man skulle anta at det finnes likhetstrekk i implementering av et konsept, til tross for at det er to ulike DIF-er med egne kulturer. Derfor kommer disse avsnittene til å peke på ulike elementer med implementeringen av vertlandsstøttekonseptet, og sammenligne med funnene til studien gjort av Rønningen. Deretter skal forskjellene påpekes, og vi kommer til å diskutere våre tanker rundt suksessfaktorene til vertlandsstøttekonseptet og hvorfor man kan benytte seg av lignende prosesser for å implementere andre konsepter i Forsvaret.

Tabellen nedenfor viser funnene i studien om Logistikkonsept Land og noen av funnene i vår studie. Det er markante forskjeller i måten lignende konsepter blir forstått og implementert i de ulike DIF-ene. I forkant av studien hadde vi en antakelse om at to like konsepter skulle bli mottatt likt, til tross for forskjeller i forsvarsgren.

Tabell 3: Sammenligning av to konsepter

Logistikkonsept Land	Vertslandsstøttekonseptet
Praktiseres foreløpig ikke	Praktiseres i stor grad
Liten kjennskap	Stor kjennskap
Lav forankring	Operasjonalisert
Lite forpliktelse	Forankret i tilstrekkelig grad

Sammenligning av funnene fra oppgaven til Rønningen og funnene fra vår studie.

Funnene til Rønningen viser at det er lite forankring, kjennskap og forpliktelse til Logistikkonsept Land i Hæren. Derfor skal vi diskutere noen av funnene våre rundt implementeringen av et konsept. Et element flere av respondentene pekte på, var den trinnvise utviklingen av konseptet i Sjøforsvaret. Et annet element respondentene var positive til, var at man som aktør fikk komme med innspill og erfaringer til konseptet i etterkant av større øvelser slik som TRJE18, men også oftere i syndikater med FOH.

Videre pekes det på opprettingen av J4-HNS seksjonen som et godt tiltak for å skape bedre oppfølging av og koordinering med Sjøforsvaret. Slike tiltak kan man muligens også tas i bruk når andre konsepter implementeres. Det som er viktig å nevne i denne diskusjonen, er at denne studiens fokusområde ikke har vært på konseptutviklingen, men at funnet om suksessfaktorer kan benyttes for å planlegge innfasingen av nye konsepter. På den andre siden kan det hende at dette funnet ikke samsvarer helt med hele realiteten i Sjøforsvaret. En dypere studie, med fokus på de som faktisk står for utførelsen av vertslandsstøtte kan gi svar på nettopp dette. Hvordan tas vertslandsstøtte imot av det laveste arbeidsnivået i Sjøforsvaret? Hvordan opplever allierte styrker praktiseringen av vertslandsstøtte av Sjøforsvaret? En studie som belyser disse spørsmålene i tillegg, hadde økt kvaliteten betraktelig og gjort funnet tilknyttet suksessfaktorer vesentlig mer valid.

5.2 Beredskap

«Høy beredskap og korte klartider- vi må alle bidra til at Forsvaret er mest mulig likt organisert i fred, krise og krig. Vi må bidra til å finne løsninger, der klartidene blir så korte som det er mulig å få til innenfor de ressursene vi har.» (FSJ, 2021)

Dette sitatet er hentet fra General Kristoffersens e-post som gikk ut til alle i Forsvaret når valgt til å bli neste Forsvarssjef, her setter han høy beredskap og korte klartider som prioritet nummer 2 i prioriteringslisten hans. Dette viser hvor viktig høy beredskap og korte klartider er for å løse Forsvarets 9 oppgaver. Vertslandsstøttekonseptet er en del av totalforsvarskonseptet, og disse to beskriver konseptuelt hvordan Norge skal forsvares og påvirker Forsvarets evne til å ha høy beredskap. Hovedelementet er å bruke samfunnets samlede ressurser til å drive og understøtte egne militære operasjoner, samtidig som vi klarer å understøtte allierte styrker gjennom hele operasjonens varighet. Her spiller vertslandsstøttekonseptet en essensiell rolle for å sørge at vi klarer å få på plass de nødvendige ressursene som operasjonene og allierte styrker trenger.

For å kunne få til dette spiller øvelser, trening og operasjoner en viktig rolle. Her må Forsvaret kunne klare å trene realistisk for å teste om man klarer å yte adekvat i en reell situasjon. Som nevnt i 4.4 Beredskap, føler flere av respondentene at Sjøforsvaret ikke er dimensjonert til å løse oppdragene sine i hele konfliktspekteret. Respondentene i dette forskningsstudiet er anerkjente offiserer som kan fagfeltet logistikk og de aller fleste av de har praktisert vertslandsstøtte i Sjøforsvaret. Derfor er det rimelig å anta at dette funnet har sterk validitet og forteller om virkeligheten i Sjøforsvaret.

Det at så mange av respondentene opplever at Sjøforsvaret ikke er dimensjonert for å løse vertslandsstøtteoperasjoner i henhold til konseptet, viser at Sjøforsvaret har dårlig beredskap når det gjelder vertslandsstøtte i øvre deler av konfliktspekteret. Derfor kan man anta at resiliensen er svak når det gjelder vertslandsstøtte i krise og krig. Med det mener vi at Sjøforsvaret ikke vil klare å levere de behovene allierte styrker trenger under sikkerhetspolitiske kriser eller kriger dersom det oppstår forstyrrelser. Hva må til for å håndtere slike tilfeller? Mer likhet mellom det vi gjør i daglige operasjoner og det vi ser for vil inntreffe i kriser og krig blir ofte lagt fram som vidundermiddelet. Men hva vil dette egentlig si? Hvordan forbereder vi oss til noe som forhåpentligvis aldri forekommer?

En måte man kan løse dette på er å øke robustheten i hele Forsvaret og dermed også Sjøforsvaret. Dette kan man gjøre ved å bygge opp organisasjonen etter «toppene», altså sikkerhetspolitiske kriser og kriger. Dersom man kartlegger behovene under større øvelser slik som TRJE18

og CR22 kan man klare å få et bilde av det antall mennesker vi trenger eller mengden av kapasiteter man har behov for under større operasjoner. Disse behovene må da kommuniseres til den politiske ledelsen i form av budsjettinnspill, syndikater, og fagråd. Større søkelys på alliert mot-tak, og understøttelse av egne og allierte styrker i operasjoner må framkomme hyppigere. Sjøforsvaret må bli flinkere til å kommunisere økningen av allierte aktivitet i det maritime dome-net, og sette seg inn i hva dette har å si for organisasjonen. På den andre siden kan man spørre seg hvorvidt dette hjelper? I 2019 presenterte Forsvarssjefen sitt fagmilitære råd om hvordan Forsvaret burde styrkes i den nye langtidsplanen. Her la han fram 4 alternativer til regjeringen, der alternativ A var den som desiderte styrket Forsvaret best i henhold til troverdig avskrekking, beredskap og økt nasjonal og alliert situasjonsforståelse (FMR, 2019, s.4). Da regjeringen pre-senterte langtidsplanen for Forsvaret, var realiteten langt fra det man håpet på. Betyr det at det ikke er noe verdi å uttrykke behovene sine til den politiske ledelsen og at vi må ta til takke med det man får tildelt?

Det som kan tale henimot en slik tankegang er at det faktisk gjennomføres større øvelser slik som TRJE18 og CR22. Disse øvelsene er initiert av den politiske ledelsen og de har tildelt de nødvendige ressursene for å sikre at de blir gjennomført på best mulig måte. Slik store øvelser koster mye ressurser, i form av penger, personell, tid, infrastruktur osv. Derfor virker det lo-vende at vi får flere NATO øvelser og ressurser øremerket til nettopp dette. Men verdien i disse øvelsene ligger ikke i å kun gjennomføre de, de må gjennomføres på en realistisk måte for å få testet ut resiliensen og beredskapen i Sjøforsvaret, og Forsvaret som for øvrig. Er det realistisk å bruke flere år på å planlegge slike øvelser, når en enkelt hendelse kan skifte hele det sikker-hetspolitiske bildet? Slik situasjonen nå, er det mye som taler mot at Sjøforsvaret evner å trene og øve realistisk. Dette på bakgrunn av de forutsetningene de har og ikke nødvendigvis et neg-lisjerende forhold til vertslandsstøttekonseptet. Med manglende personell, økt oppdragsporte-følge, en sliten materiellpark og ugunstig strukturering er det begrenset hvor god eller viktig realisme blir. Det må sies at Sjøforsvaret har evnet å løse oppdragene som blir gitt til dem på en særdeles god måte, men det har kanskje gått på bekostning av realismen og likhetene mellom fred, krise og krig?

5.3 Resultatkjeden i Sjøforsvaret

Flere av studiens funn i kategorien utfordringer omhandler i utgangspunktet om resultatkjede i Sjøforsvaret. Kjernen i utfordringer er at det ikke er samsvar mellom resultatet og effekten man vil oppnå med Sjøforsvaret og ressursene man har fått tildelt. Det er helt klart at man har sett økt aktivitet, i form av økt alliert aktivitet, mer seiling av egne fartøy, flere øvelser og mer tilstedeværelse i nord, mens ressursene man har er ennå de samme som før. Dersom vi ser på det her fra Sjøforsvarets perspektiv så kan man spørre seg hvorfor man ikke får tildelt mer penger for å få på plass de nødvendige ressursene. På den andre siden kan man argumentere for at dette ikke kun handler om økonomi, men også prioriteringer og strukturering. Forsvarssjefen, General Eirik Kristoffersen, var nylig ute med artikkel på intranett der han delte noen synspunkter rundet dette med videreutviklingen av Forsvaret i sin helhet. Her sa han blant annet dette:

«Utredningene tar utgangspunkt i vårt planverk og ledelse av operasjoner, og handler om hvordan sikre best mulig beredskap for de pengene som Forsvaret blir tildelt.» (FSJ Kristoffersen, 2021)

I tradisjonell målstyring styres organisasjoner på ressurser, effektivitet og produktivitet. Et slikt syn kan man også ha på Sjøforsvaret. Ut fra funnene tilknyttet utfordringer er det flere av respondentene som peker på manglede ressurser for å løse oppdragene som er gitt. Dette kan implisere at man har satt for stort søkelys på ressursstyringen og ikke tilpasset det effekten man vil oppnå. Selv om FSJ-en er klar over det virker det ikke som om Sjøforsvaret (eller resten av Forsvaret) tar innover seg den faktiske betydningen av «best mulig beredskap for de pengene som Forsvaret blir tildelt». Det virker som om man i Sjøforsvaret gaper over for mye og man klarer ikke å definere hva som er kjernevirksomheten. For å bli bedre tilpasset effekten man vil oppnå må man definere hva som er kjernevirksomheten i Sjøforsvaret. Selv om vertslandsstøtte er definert som et viktig element i forsvaret av Norge, er det kanskje noe Sjøforsvaret ikke har tatt til seg godt nok?

Sett fra det perspektivet kan man argumentere for at Sjøforsvaret må bli flinkere til å prioritere hva som inngår i kjernevirksomheten. Er egen seilingsaktivitet viktigere enn alliertes behov for vertslandsstøtte? Hvilken fartøyer skal løse FP når allierte maritime styrker skal til kaia? Hvem i Sjøforsvaret skal ha vertslandsstøtte som sin primære rolle? Slik spørsmål må Sjøforsvarets ledelse stille seg selv, med innspill fra de operative- og understøttelsesmiljøene. Dialogen om hvordan Sjøforsvaret skal strukturere og organiserer seg med hensyn til alle implikasjonene av

vertslandsstøttekonseptet må tas. Kanskje burde oppdraget som er gitt i konseptet bli en større del av kjernevirksomheten til Sjøforsvaret?

Økonomi, og mangel på ressurser er temaer som ofte henger tett sammen, i de neste avsnittene skal vi diskutere hvorvidt økte tildelinger er løsningen på alle utfordringene Sjøforsvaret opplever eller ikke. Dette er selvsagt i lys av det å levere vertslandsstøtte til allierte. Det må nevnes at økte bevilgninger til å håndtere disse utfordringene hadde økt resiliensen og beredskapen i Sjøforsvaret, men diskusjonen her vil heller fokusere på hvordan man håndterer dagens situasjon med de knappe ressursene man har.

Det er en naturlig knapphet i ressursene til Sjøforsvaret, og derfor blir struktureringen av ressursene ekstremt viktige for å få løst oppdragene. Spesielt på problematikken tilknyttet personell så kan man argumentere for at det er mulig å løse gjennom å omprioritere stillinger og stillingsbeskrivelser. Nettopp dette er gjort med noen av stillingen i N4-opsen, og dette er et godt tegn. Men som noen av respondentene påpekte, er det ennå ikke noen som har vertslandsstøtte som sin primære arbeidsoppgave. Dette viser at er mulig å utvikle bedre struktur for å håndtere den økte allierte aktiviteten i Sjøforsvaret. Det er helt klart at Sjøforsvaret ikke kan løse alle utfordringene alene, men Sjøforsvaret kan bedre dagens situasjon med å tilpasse strukturen til det økte behovet for vertslandsstøtte. Selv om økte ressurser hadde hjulpet betraktelig bør ikke diskusjonen omhandle dette. Diskusjonen bør heller konsentrere seg om faktorer man kan påvirke, og sammen identifisere de konstruktive løsninger som bidrar til å gjøre organisasjonen mer resiliert, og gir høyere beredskap.

5.4 Interessentmodellen

Hvordan får man til en helhetlig satsing på vertslandsstøtte i Sjøforsvaret? Kommunikasjon er et mulig tiltak for å få til dette. Mange av utfordringene som kommer frem i studien vår kan ses fra aktørperspektivet. Det er ekstremt mange aktører som er involvert i utviklingen av Sjøforsvaret, og det er rimelig å anta at alle har sitt eget fokusområde. De operative miljøene ønsker kanskje mer satsing på egne plattformer og mer seiling, mens understøttelsesmiljøene ønsker mer vedlikehold og mindre seiling. Politikere ønsker muligens mer tilrettelegging for alliert aktivitet. For å få oversikt over aktører kan det være hensiktsmessig å gjennomføre en interessentanalyse, der man får kartlagt de største aktørene (figur 6). Dette tror vi ut fra funnene til studien vil være et godt tiltak for videreutviklingen og bedre praktisering av vertslandsstøtte.

Sjøforsvaret er på god vei til å utvikle strukturer, rutiner og bestemmelser for vertslandsstøtte i henhold til konseptet. Men når kompleksiteten av vertslandsstøtten øker blir det mer og mer utfordrende. For å sørge for at man blir like dyktig når kompleksiteten øker krever det at Sjøforsvaret har en dialog med alle de sentrale aktørene. Dette gjelder fra strategiske partnere og sub-taktiske enheter til allierte maritime styrker som skal motta vertslandsstøtten. Optimalt så skal man klare å ivareta alle de ulike aktørenes behov, samtidig som at man sørger for at utviklingen er på rett vei. Er dette realistisk eller er situasjonen vi har i dag det beste man få til?

Økt samarbeid, tettere integrering og bedre dialog mellom de ulike aktørene blir essensielt i utviklingen av Sjøforsvaret i henhold til den endrede situasjonen. En kartlegging av bidrag-belønningsforholdene kan kanskje bidra til en mer konstruktiv samtale der de ulike aktørene får fremmet sine ønsker. Dette vil kanskje føre til mer stabilitet og harmoni der man får løst de eventuelle konfliktene noen aktører kan ha mellom seg. Interessentene må sammen kommunisere sine behov basert på de bidragene de kommer med, og de belønningene de mottar.

5.5 Konklusjon og oppsummering

I løpet av denne studien har vi funnet noen klare utfordringer med praktiseringen av vertlandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret. Mange av utfordringen henger svært tett sammen og påvirker hverandre. Ressursmangel i form av personell og materiell påvirker naturligvis Sjøforsvarets resiliens og gjør de svake mot uforutsette hendelser eller forstyrrelser. Dette fører til at man ikke klarer å skape de nødvendige likhetene mellom de prosessene som skal foregå i fred, krise og krig. Dermed er det mulig å konkludere ut fra funnene at beredskap, slik vi har definert den i denne oppgaven, ikke er tilfredsstillende slik situasjonen er nå. Selv om det finnes noen klare utfordringer med praktiseringen av vertlandsstøttekonseptet sitter vi igjen med en oppfatning om at det er gjort et godt stykke arbeid i Sjøforsvaret for å få på plass vertlandsstøttekonseptet. Konseptet er gradvis utviklet gjennom en lang periode, og Sjøforsvaret har tatt innover seg oppdraget og klart å ta i bruk konseptet, operasjonalisere det og tilpasse planverket. Dette fører til at man klarer å praktisere vertlandsstøtte slik konseptet presenterer det.

Konklusjon: Sjøforsvaret praktiserer vertlandsstøtte i henhold til vertlandsstøttekonseptet, og evner å levere behovene til allierte styrker til tross for utfordringene som påvirker dem. Denne konklusjonen gjelder kun i fredstid, da leveringen av vertlandsstøtte i hele det sikkerhetspolitiske spekteret er fragilt på grunn av ressursmangel, og ugunstig strukturering av personell.

I tillegg har vi noen tiltak som vi mener kan gjøre at Sjøforsvaret blir bedre rustet til å levere god vertlandsstøtte. Disse tiltakene er basert på analysen og drøftingen.

Tiltak nr. 1: Sjøforsvaret, i samråd med aktuelle aktører, bør gjennomføre en analyse av resultatkjeden og gjennomgå betydningen av hva som er kjernevirksomheten.

Tiltak nr. 2: Avhengig av analysen av resultatkjeden gjennomføre en omstrukturering av stillinger slik at man har nok til å tilfredsstillende planmessige utfordringer.

Tiltak nr. 3: Tilrettelegge for flere seminarer, foredrag, artikler og studier som tar for seg vertlandsstøtte i Sjøforsvaret.

6 Avslutning

Formålet med denne studien er å se nærmere på hvordan Sjøforsvaret praktiserer *Norsk vertslandsstøttekonsept til bruk i totalforsvaret*. Problemstillingen vår var veldig eksplorerende og vi ønsket med studien å bli bedre kjent med konseptet. Gjennomføringen av studien har vært lærerikt og vi sitter igjen med en mye bedre forståelse for kompleksiteten av leveranse av vertslandsstøtte i Sjøforsvaret. Innledningsvis vil dette delkapittelet oppsummere studiens begrensninger og hvordan det påvirket studien. Videre har vi noen anbefalinger til videre studier som kan være interessante å undersøke. Til slutt skal vi oppsummere og konkludere studien

6.1 Oppgavens begrensninger

Oppgavens begrensninger redegjøres kort her, for mer utfyllende redegjørelse kan leseren henvende seg til punkt 3.5 Forskningskvalitet. Vi velger derfor i dette delkapittelet å kun fremheve enkelte av begrensningene og tiltakene iverksatt for å motvirke disse.

En av oppgavens største begrensninger er at noen av oppgavens respondenter har en tett tilknytning til Sjøforsvaret og etableringen av vertslandsstøttekonseptet. Dette kan ha ført til bias, der respondentene ikke nødvendigvis gjenspeiler virkeligheten i Sjøforsvaret. Dette inntrykket sitter ikke vi med, men det er en risiko for at vi også har blitt påvirket av virkelighetsoppfattelsen til respondentene. Avgrensningen vi gjorde var å undersøke kun personell som enten har jobbet eller jobber med vertslandsstøtte i Sjøforsvaret. Dette har begrenset studien vår, en større undersøkelse der man intervjuer alle aktører som er med og levere vertslandsstøtte i koordinasjon med Sjøforsvaret hadde gitt et bedre bilde av virkeligheten. Dette gjør at oppgaven har liten grad av overførbarhet og svak ekstern gyldighet.

Vår rolle som forskere har også påvirket, og begrenset studien. I forkant av denne studien hadde vi lite kjennskap til fenomenet, liten erfaring med å gjennomføre intervju og egne bias basert på fordommer. Dette kan ha vært med å påvirke studiens resultater. For å motvirke dette iverksatte vi flere tiltak, slik som å ha mest mulig like prosesser i alle intervjuer, bruken av diktafon og uavhengige forskere osv. Når det er sagt, anerkjenner vi at vår rolle som undersøkere og det miljøet vi skapte under intervjuene, kan ha begrenset studiens resultater.

6.2 Videre forskning

Forslag til temaer som kan undersøkes:

- Vertslandsstøtte i Hæren, eller andre aktører.
- En dypere analyse av Sjøforsvaret
- Konseptutvikling i Forsvaret
- Analyse av resultatkjeden i Sjøforsvaret
- Allierte styrkers inntrykk av vertslandsstøtten

Basert på studiens funn har vi noen forslag og anbefalinger til videre studier. Mange av utfordringen Sjøforsvaret opplever i dagens situasjon omhandler strukturering, ressursmangel og beredskap kan undersøkes videre. En bedre kartlegging av sammenhengen mellom de ulike utfordringene kan gjøres. Studier av den karakteren bør i ytterligere grad, enn vår studie, sette søkelyset på personelle i Sjøforsvarets lavere arbeidsnivå, altså håndverkerne som gjennomfører oppdragene. En annen tilnærming man kan ha til slike studier er å kartlegge hvorvidt organiseringen av Sjøforsvaret er utfordringen, eller manglede tildelinger. Dersom noen velger slike studier anbefales det å lage flere underhypoteser basert på noen av denne studiens funn. Videre kan man gjøre lignende studier på noen av de andre aktørene i totalforsvaret. Samlet sett kan man da få en bedre oppfatning om det helhetlige bildet av vertslandsstøtte som Norge. Konseptutvikling i Forsvaret hadde også vært et tema som kan undersøkes videre. Slike studier kan føre til en bedre forståelse av virkeligheten.

6.3 Oppsummering

Denne oppgaven hadde som hensikt å utforske følgende problemformuleringen gjennom en kvalitativ og abduktiv metode der vi benytte oss av en små-N-studie med respondenter fra Sjøforsvaret:

Hvordan praktiseres Vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret?

Problemformuleringen er eksploderende, og vårt ønske med studien er å belyse et fenomen som det finnes lite undersøkende litteratur på. I løpet av denne studien har vi blitt kjent med flere ulike temaer tilknyttet vertslandsstøtte. Oppfatningen vi sitter igjen med etter studien, er at vertslandsstøttekonseptet er tatt i bruk og forankret i Sjøforsvaret. Det finnes derimot flere utfordringer som hindrer Sjøforsvaret i å operasjonalisere det best mulig. Dagens strukturering, personellmengde og materiellpark er ikke tilstrekkelig rustet mot økt alliert aktivitet med mer

komplekst behov for understøttelse. Beredskap, slik vi har definert den i denne studien, er heller ikke høy nok når kompleksitetsgraden øker og man må gjennomføre operasjoner på flere ulike geografiske områder samtidig, som for eksempel under høyintensitetskonflikter. En bedre strukturering av dagens Sjøforsvar med hensyn til den endrede situasjonen er et mulig tiltak for å levere bedre vertslandsstøtte. Til tross for disse utfordringene har Sjøforsvaret, etter vår mening, klart å ta i bruk konseptet og levere vertslandsstøtte til allierte styrker etter beste evne med de forutsetningene de har.

7 Kildeliste

7.1 Tilgjengelige kilder

- Aksel Tjora. (2013). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Bowen, G. A. (2005, juni 2). Preparing a Qualitative Research-Based Dissertation: Lessons Learned. Hentet mai 12, 2021, fra Researchgate nettside: https://www.researchgate.net/profile/Glenn-Bowen/publication/288583779_Preparing_a_Qualitative_Research-Based_Dissertation_Lessons_Learned/links/59e011fa0f7e9bc51256cd62/Preparing-a-Qualitative-Research-Based-Dissertation-Lessons-Learned.pdf
- Dag Ingvar Jacobsen. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. (2018, april 4). Totalforsvaret: Sammen for et tryggere Norge. Hentet april 12, 2021, fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap nettside: <https://www.dsb.no/reportasjearkiv/sammen-for-et-tryggere-norge/>
- Eirill Bø, Geir Gripsrud, & Arne Nygaard. (2013). *Ledelse av forsyningskjeder et logistikk- og markedsføringsperspektiv*. Bergen Fagbokforl.
- Elster, K. (2014, mars 3). Russisk kolonne på vei nordover. Hentet april 12, 2021, fra NRK website: <https://www.nrk.no/urix/russisk-kolonne-pa-vei-nordover-1.11581552>
- Forsvaret. (2018). *Direktiv for virksomhetsstyring*. Utgitt av Forsvarssjefen.
- Forsvaret. (2019). *Forsvarets fellesoperative doktrine*. Hentet fra nettside: <https://fhs.brage.unit.no/fhs-xmlui/bitstream/handle/11250/2631948/FFOD%202019%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Forsvaret. (2019a). *Et styrket forsvar*. Hentet fra nettside: https://www.forsvaret.no/aktuelt-og-presse/publikasjoner/fagmilitaert-rad/FMR%202019%20fullversjon.pdf/_attachment/inline/526c0c89-19f5-4be0-a734-d846bafd52e8:14e16c306e4518a1857b6ac69e8e647c5e716bb0/FMR%202019%20fullversjon.pdf
- Forsvaret. (2020). *Direktiv for vertlandsstøtte*. Utgitt av Forsvarssjefen i 2020.
- Forsvaret operative hovedkvarter. (2019). *Norsk vertlandsstøttekonsept til bruk i totalforsvaret*. Utgitt av Sjef FOH.

- Forsvarsdepartementet. (2020, oktober 16). Prop. 14 S (2020–2021). Hentet april 12, 2021, fra Regjeringen.no nettside: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-14-s-20202021/id2770783/?ch=1>
- Forsvarssjefen. (2021). *Organisert for fred, krise og krig*. Finnes på intranett, FIS BASIS.
- Gunn, A., Birkemo, E., Graarud, O., & Krogh, H. (2019). *Et troverdig alliert mottak -erfaringer fra Trident Juncture 2018 FFI-RAPPORT*. Hentet fra nettside: <https://publications.ffi.no/nb/item/asset/dspace:5894/19-01068.pdf>
- Jick, T. D. (1979). Mixing Qualitative and Quantitative Methods: Triangulation in Action. *Administrative Science Quarterly*, 24(4), 602. <https://doi.org/10.2307/2392366>
- Kane, T. M. (2015). *Military logistics and strategic performance*. Routledge.
- Kress, M., & Springer International Publishing Ag. (2016). *Operational logistics the art and science of sustaining military operations*. Cham Heidelberg New York Dordrecht London Springer.
- Morten Strand. (2015). *Ukraina grenselandet mellom øst og vest*. Oslo Cappelen Damm.
- NATO STANDARDIZATION AGENCY (NSA). (2013). *NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION ALLIED JOINT PUBLICATION ALLIED JOINT DOCTRINE FOR HOST NATION SUPPORT EDITION B VERSION 1*. Hentet fra nettside: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/628308/ajp-4.5_edb_v1_e.pdf
- Norheim- Martinsen, P. M. (Ed.). (2019). *Det nye totalforsvaret*. Oslo: Gyldendal.
- Ramm Henriksen, V. (2018, oktober 28). Trident Juncture - Folk og Forsvar. *Folk Og Forsvar*. Hentet fra: <https://www.folkogforsvar.no/trident-juncture/>
- Smith, J. C. D. (2018). *Defence logistics: enabling and sustaining successful military operations*. London, United Kingdom: Koganpage.
- Tor Busch, Johnsen, E., & Jan Ole Vanebo. (2009). *Økonomistyring i det offentlige*. Oslo Universitetsforl.
- Utenriksdepartementet. (2009, mars 13). St.meld. nr. 15 (2008-2009). Hentet april 12, 2021, fra Regjeringen.no nettside: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-15-2008-2009-/id548673/?q=N%3%a6romr%3%a5deinitiativet&ch=4#match_0
- videnskab.dk, T. H. journalist i. (2013, september 22). Hva kan vi bruke kvalitativ forskning til? Hentet mai 14, 2021, fra forskning.no nettside: <https://forskning.no/sosiologi/hva-kan-vi-bruke-kvalitativ-forskning-til/610839>

7.2 Utilgjengelige kilder

Disse kildene er intervjuene gjennomført i studien og er ikke tilgjengelig for andre enn prosjekt-eiere:

Respondent 1. (2021, april 20). *Intervju med respondent 1 ifm. oppgaven: "Hvordan praktiseres vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret?"* " (A. Jamali & M. Eliassen, Intervjuer).

Respondent 2. (2021, april 21). *Intervju med respondent 2 ifm. oppgaven "hvordan praktiseres vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret?"* (A. Jamali & M. Eliassen, Intervjuer).

Respondent 3. (2021, april 21). *Intervju med respondent 3 ifm. oppgaven: "hvordan praktiseres vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret?"* " (A. Jamali & M. Eliassen, Intervjuer).

Respondent 4. (2021, april 23). *Intervju med respondent 4 ifm. oppgaven: "hvordan praktiseres vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret?"* " (A. Jamali & M. Eliassen, Intervjuer).

Respondent 5. (2021, april 25). *Intervju med respondent 5 ifm. oppgaven: "hvordan praktiseres vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret?"* " (A. Jamali & M. Eliassen, Intervjuer).

Respondent 6. (2021, april 27). *Intervju med respondent 6 ifm. oppgaven: "hvordan praktiseres vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret?"* " (A. Jamali & M. Eliassen, Intervjuer).

Respondent 7. (2021, april 28). *Intervju med respondent 7 ifm. oppgaven: "hvordan praktiseres vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret?"* " (A. Jamali & M. Eliassen, Intervjuer).

Respondent 8. (2021, april 28). *Intervju med respondent 8 ifm. oppgaven: "hvordan praktiseres vertslandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret?"* " (A. Jamali & M. Eliassen, Intervjuer).

8 Vedlegg A- informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet:

” Hvordan praktiserer Sjøforsvaret vertslandsstøttekonseptet”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan vertslandsstøttekonseptet praktiseres i Sjøforsvaret. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Denne undersøkelsen har som formål å undersøke hvordan vertslandsstøttekonseptet praktiseres i Sjøforsvaret. Dette forskningsprosjektet blir gjennomført i forbindelse med bacheloroppgave på Forsvarets høyskole, avdeling Sjøkrigsskolen. Oppgaven skrives våren 2021 som avslutningsoppgave av to kadetter som går linjen «Militær ledelse med fordypning i logistikk».

Opplysningene vil kun brukes for å besvare problemstillingen vår. Bacheloren vil være offentlig tilgjengelig, altså ugradert, noe som vil si at den vil være mulig å lese i etterkant av forskningsprosjekt for alle som er interessert.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Forsvarets høyskole, avdeling Sjøkrigsskolen, er ansvarlig for prosjektet.

Orlogskaptein Norvalls, Wim og Otteraaen, Cathrine Lie er behandlingsansvarlig og veileder for dette forskningsprosjektet.

Kadett Ali Seena Jamali og kadett Markus Elias Eliassen er gjennomføringsansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

For å kunne besvare forskningsprosjektet er vi avhengig av et representativt utvalg fra populasjonen. Problemstillingen vår innfattet i utgangspunktet alle i Sjøforsvaret, siden alle i Sjøforsvaret enten direkte eller indirekte blir berørt av vertslandsstøttekonseptet. Studien har derfor definert et utvalg som representerer nødvendige nivåer innenfor vertslandsstøtte. Dette er et

utvalg som inneholder elementer fra FOH, FLO, SST, MLK og andre relevante aktører. Gruppen av personell i dette utvalget dekker kravet om et representativt utvalg, noe som betyr at disse har kunnskap og erfaring tilknyttet problemstillingen vår.

Utvalgsprosessen er gjennomført på følgende kriterier:

- **Snøballmetoden:** Snøballmetoden brukes i kvalitative undersøkelser der vi gjennom ett intervju får tips og ideer om andre som kan være interessante i tilknytning til undersøkelsen (Jacobsen, 2015, s. 182-83). Dette gjøres fordi vi ikke har godt kjennskap til hvem som har relevant informasjon og er avhengig av at andre kan sette oss i forbindelse med personell med relevant informasjon.
- **Relevant informasjon:** Når vi har fått forslag om hvem vi burde undersøke gjennomføres utvelgelsen til utvalget ved å vurdere hvor relevant det forslaget er. Utvalget vil i så måte bestå av respondenter som har erfaring og kunnskap innenfor problemstillingen som blir undersøkt. Utvalget er berørt av vertlandsstøttekonseptet i Sjøforsvaret enten direkte eller indirekte gjennom planverk, oppdrag eller stilling.
- **Bredde og spredning:** Grunnen til at vi ønsker å undersøke ulike respondenter fra ulike nivåer er å kunne kartlegge effekten av vertlandsstøttekonseptet. Videre ønsker vi å undersøke anvendelsen av konseptet i hele Sjøforsvaret. Med dette utvalget mener vi at vi har et representativt utvalg som kan gir bredde og spredning som klarer å besvare problemstillingen på en god nok måte.

Hva innebærer det for deg å delta?

Det kreves ingen forberedelser for å kunne gjennomføre dette intervjuet. Det er mulig å få tilsendt spørsmålene i forkant av intervjuet. Intervjuet har en semi-strukturert form, noe som vil si at det kan dukke spørsmål under intervjuet. Ønsket med intervjuet er å få til en fruktbar samtale om temaet og få belyst problemstillingen godt. Vi kommer til å bruke lydopptaker for å kunne være sikker på at vi får med oss all informasjon som fremkommer mest mulig riktig. Dersom det blir nødvendig med bruk av sitater i oppgaven vil dette fremlegges for godkjenning av deg i forkant av innlevering/publisering.

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun kadettene som vil ha tilgang til intervjuet og innsamlet data. All data inkludert lyd-filene vil destrueres etter prosjektets start av juli 2021 (sensur på oppgaven). Dine alminnelige personopplysninger vil oppbevares på kadettens datamaskiner (på FISBasis UGRADERT), og vil ikke deles som en del av oppgaven. Navn og kontaktopplysninger vil kodifiseres slik at kun vi har tilgang til dem. Gjennom oppgaven vil vi referere til personell med en kode, eksempelvis P1. Personens navn skal anonymiseres og vi vil kun koble stillingen/avdeling opp mot koden.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Alle personopplysninger vil bli behandlet med konfidensialitet og i henhold til personvernloven. Sitater og utsagn vil bli anonymisert i oppgaven, og vi vil på forhånd be om godkjenning til å sitere aktuelle respondenter. Opplysninger og lydopptak i forbindelse med intervjuet vil bli slettet når sensuren på oppgaven foreligger. Prosjektet skal etter planen starten av juli 2021.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

-
- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
  - å få rettet personopplysninger om deg,
  - å få slettet personopplysninger om deg, og
  - å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Forsvarets høyskole, avdeling Sjøkrigsskolen, har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Forsvarets Høgskole, avdeling Sjøkrigsskolen:
  - Veileder: Norvalls, Wim Wimnorvalls@mil.no
  - Veileder: Otteraaen, Cathrine Lie
  - Kadett: Eliassen, Markus Elias Markeliassen@mil.no
  - Kadett: Jamali, Ali Seena Ajamali@mil.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17

Med vennlig hilsen

Norvalls, Wim og Cathrine Otteraaen
Jamali, Ali Seena

Kadett Eliassen, Markus Elias

Kadett

(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Hvordan praktiserer Sjøforsvaret vertlandsstøttekonseptet?*» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta på intervjuet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 02.07.2021.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

---

9 Vedlegg B- Intervjuguide

Intervjuguide tilknyttet forskningsprosjektet: «*Hvordan praktiseres vertslandstøttekonseptet i Sjøforsvaret?*»

Innledning:

Dette forskningsprosjektet er en bacheloroppgave ved Forsvarets høyskole, avdeling Sjøkrigsskolen. Hensikten med oppgaven er å sette søkelyset på vertslandstøttekonseptet og hvordan Sjøforsvaret praktiserer konseptet. Hensikten med konseptet er beskrevet slik: «Konseptet skal, på et ugradert nivå, bidra til økt forståelse for hvordan alliert mottak og vertslandsunderstøttelse av allierte styrker er tiltenkt gjennomført» (FOH, 2019, s.2). Det denne undersøkelsen ønsker å belyse er hvordan et konsept påvirker tankegang, organisering og gjennomføring av vertslandstøtteoperasjoner i en avdeling.

Problemstilling til dette prosjektet er slik: «*hvordan praktiseres vertslandskonseptet i Sjøforsvaret?*»

Opgaven er gjennomført som en små-N-studie, der teori og litteratur innenfor NATO, totalforsvaret, doktriner, direktiver og konsepter gir det teoretiske bakgrunnen for oppgaven.

Formalia:

- Intervjuet blir gjennomført som individuelle intervju som har en semi-strukturert fagsang. Som skal skape grunnlaget for en god dialog.
- Lydopptaker vil bli brukt i løpet av intervjuet for å sørge for å få med oss all informasjon, og for å kunne eventuelt gjengi det korrekt ved behov.
- Deler av intervjuet vil bli transkribert, og det gis mulighet til gjennomlesing av notatene.
- Alle sitater/gjengivelser vil fremlegges for godkjenning i forkant av innlevering/publisering av oppgaven.
- Alle respondenter vil bli anonymisert. Stilling/avdeling vil komme frem.
- Oppgaven er ugradert.
- Studien er meldt til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NDS) og Forsvarets høyskole.
- Du kan når som helst trekke deg fra intervjuet.

- Varigheten vil variere, men ca. 45 min-90 min.
- Samtykkeerklæring: skriv under (Skriv ut, signer og send tilbake enten bilde eller via skanning).
- Noen spørsmål?

Spørsmål:

Bakgrunn:

1. Hvilken avdeling tilhører du, og hvilken stilling har du?
2. Hvordan berøres du av vertlandstøtte?
  - a. Har du et spesifikt oppdrag/rolle/funksjon?

Starter med åpent spørsmål som kan skape en god dialog om temaet:

3. Når du tenker på vertlandstøttekonseptet i rammen av totalforsvaret, hva tenker du da?

Del 1: Kjennskap til Vertslandsstøttekonseptet

Er det kjennskap til vertslandsstøttekonseptet og implikasjonene av konseptet?

4. Hva synes du om konseptet og klarer konseptet å bruke totalforsvaret tilstrekkelig?
5. Hvordan opplever du at Sjøforsvaret gjør tilpasninger for å utnytte konseptet slik at man klarer å operasjonalisere konseptet?
  - a. Brukes konseptet slik den er tiltenkt?
  - b. Påvirker det organisasjonen?
  - c. Er roller, ansvar og myndighet tydeliggjort i tilstrekkelig grad?
6. Føler du at Sjøforsvaret/avdelingen din dimensjonert for å løse vertslandsstøtteoperasjoner i henhold til vertslandsstøttekonseptet i fred, krise og krig?
  - a. Økonomisk rammene?
  - b. Nok materiell?
  - c. Er mengden av personell tilstrekkelig for å løse oppdragene?
  - d. Er det eventuelt andre elementer som påvirker dere?

Del 2: Vertslandsstøttekonseptet, TRJE18 og CR22

Hvordan brukte dere konseptet under TRJE18, hva lærte dere og hva skal dere gjøre opp mot CR22?

7. Har du noen kjennskap til hvordan avdelingen brukte konseptet under TRJE18?
  - a. Ble det brukt?
  - b. I hvilken grad?
8. Ble det gjort noen avvik fra konseptet?
  - a. Bakenforliggende årsaker bes utdypes
    - i. Ressurser, prioriteringer, lite endringsvilje?
9. Har de allierte styrkene noe kjennskap til konseptet?
10. Hvilke lærdommer tilknytte vertslandsstøttekonseptet opplevde dere under TRJE18?
  - a. Lessons identified
11. Hvordan ser du for deg at avdelingen din skal oppnå merverdi av bruken av konseptet tilknyttet CR22?
  - a. Lessons learned?

Avslutter med dette spørsmålet som forhåpentligvis gir oss mer informasjon om temaet:

Er det noe som savnes, burde berøres, i lys av oppgavens problemstilling som jeg ikke har vært innom eller som